

Minder emissies – Meer kwaliteit

**Meerjaren-actieprogramma
emissies en waterkwaliteit 2002-
2005**

In opdracht van : Platform Diffuse Bronnen Utrecht
Opgesteld door : De Straat Milieu-adviseurs B.V.
Projectnummer : W02A0024
Documentnaam : W02A0024.mjap_def.doc
Datum : 30 oktober 2002

COLOFON

Meerjaren-actieprogramma
emissies en waterkwaliteit 2002-2005,
Platform Diffuse Bronnen Utrecht.

Totstandkoming:

Platform Diffuse Bronnen Utrecht,

Werkgroep planvoorbereiding:

Liesbeth Vogelezang, provincie Utrecht

Jolanda van Dijk, Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

Jan de Beer, Rijkswaterstaat directie Utrecht

Herman van Rooijen, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Erik Wondergem, Waterschap Vallei en Eem

Inhoudelijke ondersteuning en samenstelling: De Straat Milieu-adviseurs B.V.

Omslag en druk: Grafisch Centrum provincie Utrecht

Gedrukt op kringlooppapier

Oplage: 600

Oktober 2002

Inhoudsopgave

Samenvatting

1	Minder emissies - meer kwaliteit	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Proces MJAP 2002-2005	1
1.3	Leeswijzer	2
2	Context en randvoorwaarden	3
2.1	Terugblik Plan van Aanpak 1999-2001	3
2.2	Landelijke ontwikkeling aanpak diffuse bronnen	4
2.3	Beleidsontwikkelingen	5
3	Waterkwaliteit, emissies en benodigde emissiereductie	7
4	Spin in het diffuse web?	11
4.1	Doelstelling MJAP 2002-2005	11
4.2	Strategie voor de komende jaren	11
4.3	Organisatie en taken	12
4.4	Rol en meerwaarde Platform	13
5	Acties 2002-2005	15
5.1	Keuze nieuwe acties	15
5.2	Uitwerking algemene acties	16
5.3	Uitwerking acties verkeer en vervoer	17
5.4	Uitwerking acties waterverkeer	18
5.5	Uitwerking acties landelijk gebied	19
5.6	Uitwerking acties stedelijk gebied	21
5.7	Benodigde kosten en inzet	22
5.8	Verdeling kosten en inzet	25
5.9	Voorlopige planning	27

Literatuur

Bijlage 1: Afkortingen

Bijlage 2: Samenstelling Stuurgroep, Platform en Werkgroep Planvoorbereiding

Bijlage 3: Checklist voor nieuwe acties

Bijlage 4: Waterkwaliteit, emissies en benodigde emissiereductie

Bijlage 5: Projectbeschrijvingen acties 2002-2005

Bijlage 6: Acties binnen andere netwerken en organisaties

Bijlage 7: Factsheets probleemstoffen en kaartje runoff en verwaaiing

Voorwoord

Voor U ligt het Meerjaren-actieprogramma emissies en waterkwaliteit 2002-2005 (MJAP) van het Platform Diffuse Bronnen Utrecht. In dit programma wordt beschreven op welke wijze en met welke acties het Platform tot 2005 werkt aan de kwaliteit van het Utrechtse grond- en oppervlaktewater.

Het MJAP, dat op 16 oktober 2002 door de Stuurgroep Diffuse Bronnen Utrecht werd vastgesteld, is het tweede meerjarenprogramma van het Platform. De evaluatie van de uitvoering van het eerste programma (1999-2001) was in 2001 voor de Stuurgroep aanleiding tot het in gang zetten van een tweede meerjarenprogramma.

Het MJAP continueert de lijn van het eerste programma maar legt ook andere accenten. Communicatie over de emissies die de waterkwaliteit aantasten en een geïntegreerde aanpak van die emissies - binnen de eigen organisatie maar ook binnen andere netwerken en projecten - staan daarbij voorop.

Bij de totstandkoming van het MJAP waren vele partijen intensief betrokken. De platformpartijen maakten keuzes en stelden prioriteiten. De leden van de werkgroep planvoorbereiding zorgden voor de verdere invulling en uitwerking en werden daarbij ondersteund door De Straat Milieu-adviseurs BV.

Op het programma staan - voor de periode tot 2005 - in totaal 25 acties, waaraan de platformpartijen samen werken. Daarnaast werken alle partijen ook in andere kaders aan de aanpak van de emissies van diffuse bronnen. De platformpartijen hopen met alle afzonderlijke - soms kleine - stappen op lange termijn een structureel resultaat te bereiken: een betere waterkwaliteit doordat diffuse emissies bij de bron worden aangepakt. Vandaar het motto van dit programma: minder emissies - meer kwaliteit!

Namens de platformpartijen,

Liesbeth Vogelesang-Stoute,
projectleider diffuse bronnen Utrecht.

Samenvatting

Het Platform Diffuse Bronnen presenteert haar tweede meerjaren-actieprogramma onder de titel "minder emissies - meer kwaliteit". Dit meerjaren-actieprogramma geldt voor de periode 2002-2005 (MJAP 2002-2005) en richt zich op diffuse bronnen én puntbronnen. Op basis van een analyse van de problematiek en een aantal strategische uitgangspunten zijn in samenwerking met de betrokken partijen nieuwe acties geformuleerd en geprioriteerd. Er is een overzicht opgesteld van de personele en financiële consequenties.

De uitvoering van het Plan van Aanpak 1999-2001 leverde een forse toename van het inzicht in de Utrechtse problematiek. Waardevol basismateriaal voor de verdere aanpak kwam beschikbaar en er ontstond een goeddraaiende projectorganisatie waarin alle belangrijke partijen zijn vertegenwoordigd. Een netwerkanalyse bood het Platform inzicht in de structuren waarbinnen het moet manoeuvreren. Een grondige evaluatie vormde de stap naar voorliggend MJAP 2002-2005.

Ook de andere provincies zijn in meer- of mindere mate succesvol bezig met de aanpak van diffuse bronnen. Zij komen hierbij dezelfde problemen tegen als het Utrechtse Platform. De Utrechtse aanpak sluit goed aan bij de aanpak in de rest van West-Nederland.

Nieuwe Europese beleidsontwikkelingen zijn de Kaderrichtlijn Water, die binnenkort een aanpak van prioritair stoffen voorschrijft. Op nationaal niveau zijn ontwikkelingen rond WB21, de Watertoets, Emissiebeheersplannen en de Rapportage Tussendoelen relevant. Het MJAP 2002-2005 is op deze ontwikkelingen afgestemd.

De problematiek van diffuse bronnen is onveranderd. De concentraties in oppervlaktewater en waterbodem van nutriënten, zware metalen, PAK en een fors aantal bestrijdingsmiddelen zijn nog altijd te hoog. Bovendien zijn de concentratieniveaus de laatste jaren behoorlijk stabiel. Inzicht in de bronnen schrijdt voort maar leidt nog niet tot een sterke verandering van het belang van de verschillende bronnen. Wel is het inzicht in de bestrijdingsmiddelenproblematiek sterk toegenomen.

De mate van normoverschrijding laat zien dat veel emissies minimaal gehalveerd moeten worden. Mogelijk is voor bestrijdingsmiddelen een nog veel sterkere emissiereductie nodig. Daarnaast dient de kwaliteit van het instromende water (voorbelaasting vanuit de Rijn) drastisch te verbeteren. Berekeningen aan de effectiviteit van maatregelen laten zien van dat van ingrepen die direct onder het gezag van de waterkwaliteitsbeheerders vallen, onvoldoende resultaten verwacht moeten worden. Dit betekent dat de waterkwaliteitsdoelstellingen alleen met ingrijpende maatregelen binnen bereik gebracht kunnen worden. Deze maatregelen dienen deels buiten de Provincie Utrecht genomen te worden (voorbelaasting).

De centrale drijfveer achter de aanpak in het MJAP 2002-2005 is onveranderd en luidt dat op de lange termijn de emissies zo laag zijn dat de gewenste water- en waterbodembodem-kwaliteit gerealiseerd wordt. De lange termijn doelstelling is het geheel integreren van de aanpak van diffuse bronnen in de werkplannen van de betrokken organisaties. Voor de korte termijn zijn doelstellingen geformuleerd die direct aansluiten bij de strategische uitgangspunten.

Het Platform hanteert bij de aanpak de volgende strategische uitgangspunten:

1. in- en externe integratie (aanpak binnen eigen organisatie en daarbuiten)
2. inspelen op beleidsontwikkelingen
3. investeren in een interprovinciale en landelijke aanpak
4. accentverschuiving van "diffuse bronnen" naar "emissies en waterkwaliteit"
5. verdere verbreding van de aanpak naar het grondwater

De consequentie van deze uitgangspunten is dat de sporen "communicatie" en "integratie" de komende jaren bij de aanpak centraal staan.

De organisatievorm verandert niet, hetgeen betekent dat de Stuurgroep, het Platform en de Werkgroep Planvorming ongewijzigd blijven. Wel wordt op korte termijn een thematische werkgroep gemeenten ingesteld. Het Platform zal in de periode 2002-2005 een nog sterkere coördinerende stimulerende, signalerende en sturende rol krijgen. Gezien de steeds verdere integratie van de aanpak binnen organisaties blijft de meerwaarde van de aanpak in Platformverband een punt van aandacht.

In twee sessies met het Platform zijn op basis van een checklist nieuwe acties afgeleid voor de volgende thema's: 1) algemeen, 2) grondwater, 3) verkeer en vervoer, 4) waterverkeer, 5) landelijk gebied en 6) stedelijk gebied. De hooggeprioriteerde acties zijn verder uitgewerkt in de vorm van separate formats. Lager geprioriteerde acties zijn op een reservelijst geplaatst.

Algemene acties richten zich nu vooral op integratie en communicatie en veel minder op onderzoek en inventarisatie. Hooggeprioriteerd zijn de communicatie van de resultaten van het bestrijdingsmiddelenonderzoek, de aansluiting op lopende projecten/beleidsoverleggen, een proefgebied MTR, het investeren landelijke samenwerking en algemene informatievoorziening. Ook voor het **grondwater** is een afzonderlijke actie opgenomen.

Acties gericht op **verkeer en vervoer** zijn belangrijk gezien de grote intensiteit hiervan in de provincie Utrecht. Deze richten zich vooral op secundaire bronnen die onder de reikwijdte van de provincie vallen, zoals de verwerking van verontreinigd wegwater. De acties gericht op verkeer en vervoer zijn deels een voortzetting van reeds lopende acties. De volgende acties zijn hoog geprioriteerd: de aanpak van run-off en verwaaiing bij provinciale wegen, het demonstratieproject bij de A12 en het zoeken naar alternatieven voor gladheidsbestrijding.

Acties voor het **waterverkeer** zijn vooral opgenomen om de aansluiting met omliggende provincies te behouden. Bijna alle hoog geprioriteerde acties richten zich daarom op de recreatievaart. Voor de recreatievaart zijn de volgende acties hoog geprioriteerd: stimuleren inbouw vuilwatertanks, beperken gebruik antifoulings en het aanmoedigen van het gebruik van afbreekbare smeermiddelen. Voor de binnenvaart is een actie opgenomen die zich richt op de inzameling van afvalstoffen. Deze is een voortzetting van een reeds lopende actie.

Landelijk gebied is blijkens de emissieanalyses de belangrijkste bron. Omdat er echter al veel landelijk en provinciaal beleid van kracht is dat zich richt op het beperken van de milieubelasting door de landbouw, zijn in het MJAP alleen aansprekende voorbeeldprojecten opgenomen. Hooggeprioriteerde acties betreffen actief perceelsrandenbeheer, beïnvloeding van de reconstructie, promoten van het gebruik van celkalk als bestrijdingsmiddel en het stimuleren van voorlopers reductie bestrijdingsmiddelengebruik landbouw.

Stedelijk gebied krijgt in het MJAP bijzondere aandacht, gezien de gewenste intensivering van het contact met gemeenten. De acties richten zich onder meer op duurzaam bouwen en sluiten aan op producten van voltooide acties. Ze zullen door de in te stellen werkgroep gemeenten uitgevoerd worden. Hoog geprioriteerde acties betreffen het uitdragen van het opgestelde handboek voor onkruidbestrijding, communicatieacties samen met het Duurzame Huis, duurzaam tuinieren en communicatie rond schoon water in de stad.

In het totaal vragen de acties uit het MJAP 2002-2005 een gemiddelde jaarlijkse inzet van 3,5 FTE (2003-2005) en een gemiddelde jaarlijkse investering van 225.000 euro (2003-2005). Elke deelnemende partij neemt hiervan een deel voor haar rekening, waarbij de nadruk ligt bij de provincie en de waterkwaliteitsbeheerders.

1 Minder emissies - meer kwaliteit

1.1 Inleiding

In de provincie Utrecht begon de aanpak van diffuse bronnen formeel in 1999 met de ondertekening door bestuurders van de "Intentieverklaring Aanpak Diffuse Bronnen". Voor de coördinatie van de aanpak werd het Platform Diffuse Bronnen Utrecht ("het Platform") opgericht. De werkzaamheden voor de periode 1999-2001 werden vastgelegd in het "Plan van Aanpak Diffuse Bronnen" [bron 1]. Dit is grotendeels uitgevoerd en in 2001 geëvalueerd.

De problematiek van diffuse bronnen is nog steeds actueel. De aanpak van diffuse bronnen is duidelijk een zaak van lange adem. Daarom presenteren we u ons "meerjaren-actieprogramma 2002-2005", kortweg het MJAP 2002-2005. Dit draagt als titel: "minder emissies - meer kwaliteit". Op basis van een overzicht van de Utrechtse problematiek en strategische keuzes worden gemotiveerde keuzes gemaakt voor acties, die vervolgens worden uitgewerkt.

Diffuse bronnen en emissies

Diffuse bronnen zijn verspreid en in grote aantallen voorkomende kleine bronnen van waterverontreiniging. Voorbeelden van diffuse bronnen zijn de afspoeling van bestrijdingsmiddelen en meststoffen, emissies door wegverkeer en het oplossen van aangroeiwerende verf van schepen. Bij puntbronnen is zowel het lozingspunt als de omvang van de lozing bekend. Een voorbeeld is de lozing van proceswater door een fabriek.

Diffuse bronnen bepalen op het ogenblik de waterkwaliteit. Deze is voor een aantal stoffen nog steeds ondermaats. Vandaar dat de aanpak van de waterkwaliteitsproblematiek zich vooral op de diffuse bronnen richt. Soms is het echter ook nog nodig puntbronnen aan te pakken. Waar nodig nemen we deze dus mee.

1.2 Proces MJAP 2002-2005

Het MJAP 2002-2005 is in nauw overleg met alle betrokken partijen opgesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan belangrijke aanbevelingen uit de Netwerkanalyse [bron 2] en de Evaluatie [bron 7]. Deze zijn in 2001 uitgevoerd en leveren belangrijke uitgangspunten voor het MJAP 2002-2005.

De totstandkoming van het MJAP 2002-2005 is primair aangestuurd door de Werkgroep Planvoorbereiding. In drie workshops met het Platform Diffuse Bronnen Utrecht zijn de ideeën afgesteld, acties geformuleerd en geprioriteerd. Tevens is overleg gevoerd met betrokkenen binnen de eigen organisatie en zijn sleutelpersonen uit andere organisaties geconsulteerd.

De uitgangspunten voor het MJAP 2002-2005 en de conceptversie zijn aan de Stuurgroep Diffuse Bronnen Utrecht ter fiattering voorgelegd.

1.3 Leeswijzer

Het MJAP 2002-2005 is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2: terugblik op Plan van Aanpak 1999-2001, overzicht van de landelijke aanpak en schets van relevante beleidsontwikkelingen.
- Hoofdstuk 3: beknopte samenvatting van een geactualiseerd overzicht van de waterkwaliteitsproblematiek en de diffuse emissies.
- Hoofdstuk 4: denkbeelden achter het MJAP 2002-2005 en de organisatie hiervan.
- Hoofdstuk 5: acties 2002-2005.

In de bijlagen vindt u verdere achtergrondinformatie. Tevens zijn hier korte projectbeschrijvingen van de acties opgenomen.

2 Context en randvoorwaarden

2.1 Terugblik Plan van Aanpak 1999-2001

De evaluatie van het Plan van Aanpak 1999-2001 [bron 7] toont dat in de periode 1999-2001 in de provincie Utrecht op het gebied van diffuse bronnen veel gebeurde. Er ontstond een goedlopende projectorganisatie waarin alle relevante partijen zijn vertegenwoordigd. Bij de betrokken instanties kwam een integratie van de aanpak op gang. Zeven voorgenomen acties zijn succesvol afgerond en er is veel basismateriaal voor de aanpak bij doelgroepen geproduceerd.

Belangrijke resultaten zijn:

- Van bron naar water [bron 3]: analyse van de belangrijkste (diffuse) bronnen.
- "Schoon water in de stad" [bron 5]: voorbeeldenboek aanpak diffuse bronnen in stedelijk gebied.
- Beheren zonder chemische bestrijdingsmiddelen: handboek milieuvriendelijke onkruidbestrijding gemeenten.
- Haalbaarheid MTR 2010 [bron 6]: analyse haalbaarheid waterkwaliteitsdoelen in 2010.
- Bestrijdingsmiddelenstudie [bron 28]: provinciebrede analyse gebruik bestrijdingsmiddelen.
- Run-off en verwaaing: selectie van proeflocaties voor inrichtings- en beheersmaatregelen.
- Netwerkanalyse [bron 2]: analyse van het Utrechtse organisatorische en beleidsmatige netwerk.
- Evaluatie [bron 1]: inzicht in Utrechtse aanpak tot nu toe.
- Inbedding van de emissie-maatregelen in werkplannen van betrokken organisaties (Plan van Aanpak Emissies AGV, Emissiebeheersplan WVE).

Voor het MJAP 2002-2005 zijn vooral de Netwerkanalyse en de Evaluatie belangrijk. De aanbevelingen zijn op de volgende manier in het MJAP 2002-2005 verwerkt:

- De vier organisatorische netwerken vormen de basis voor de indeling van de acties.
- De interactie met de gemeenten wordt versterkt middels gerichte acties en het instellen van een werkgroep gemeenten, waarin de gemeenten gericht kunnen participeren.
- De versterking van de aanpak van diffuse bronnen binnen andere beleidsnetwerken en projecten wordt middels het streven naar in- en externe integratie bewerkstelligd.
- Er wordt verder ingezet op strategische of operationele samenwerking met doelgroeporganisaties.
- Waar nodig wordt nog meer gestreefd naar samenwerking met andere platforms en een stimulering van een landelijke aanpak.

2.2 Landelijke ontwikkeling aanpak diffuse bronnen

Het RIZA peilde in 2001 de landelijke stand van zaken van de aanpak van diffuse bronnen [bron 29]. Er werden gesprekken gevoerd met trekkers en de producten van 9 regionale platforms werden bestudeerd. Het RIZA trekt de volgende algemene conclusies:

- Gemiddeld genomen bevinden de acties zich in de fase van de beleidsvorming. Deze richten zich vooral op het thema "landbouw/veehouderij". Successen worden vooral op inhoudelijke aspecten behaald.
- Alle regionale platforms kampen met veel verloop, een ondervertegenwoordiging van de gemeenten en een spanning tussen de verwachting van de trekkers en de mogelijkheden van de leden van de regionale platforms.
- Als taken van de regionale platforms worden gezien het coördineren signaleren, informeren, motiveren, regisseren en communiceren.
- Er is niet veel interactie tussen de platforms, maar als er interactie is, dan leidt dit tot successen.
- De relatie tussen de regionale platforms en de CIW is onduidelijk.
- Er is weinig contact tussen de bestuurders en de leden van de regionale platforms.
- Belangrijke knelpunten zijn gebrek aan personele middelen en een verminderde betrokkenheid van de leden en het bestuur van de regionale platforms.

Deze constatering sluiten deels aan bij de signaleringen die voor de Utrechtse situatie in de Netwerkanalyse en de Evaluatie werden gedaan. Ook het CIW werkt aan een evaluatie van de landelijke aanpak van diffuse bronnen. De resultaten hiervan zijn nog niet beschikbaar (augustus 2002).

Uit bestudering van de werkprogramma's van andere regionale platforms [bron 9, 10, 11 en 12] blijkt dat de Utrechtse aanpak goed aansluit bij de aanpak van de regionale platforms in West-Nederland.

Bij Rijkswaterstaat ondertekenden de directeurs Water begin 2001 het "Manifest van Utrecht" [bron 13]. Hierin onderstrepen zij de noodzaak van een gezamenlijke aanpak, het beschikbaar stellen van voldoende capaciteit en een planmatige aanpak. Als uitvloeisel hiervan schrijven de regionale directies op het ogenblik emissiebeheersplannen (EBP's).

Ook de waterschappen stellen op het ogenblik op verzoek van de Unie van Waterschappen voor hun eigen beheersgebied emissiebeheersplannen (EBP's) op. Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV/DWR) en Waterschap Vallei & Eem (WVE) hebben deze inmiddels gereed [bron 17 en bron 18].

2.3 Beleidsontwikkelingen

Europese ontwikkelingen

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) [bron 15] is binnenkort een belangrijk kader voor de waterkwaliteit en de aanpak van emissies. Om aan de vereiste waterkwaliteits-doelstellingen te voldoen verplicht de KRW de lidstaten tot een gecombineerde aanpak voor puntbronnen en diffuse bronnen. Hoewel de KRW voor 2002-2005 nog niet vereist dat aan nieuwe normen of beheersingsmaatregelen wordt voldaan, komt dit voor de zogenoemde prioritaire stoffen snel dichterbij. Voor deze stoffen moeten uiterlijk in 2006 beheersingsmaatregelen worden vastgesteld. De thans vastgestelde lijst met prioritaire stoffen [bron 16] bevat een aantal bestrijdingsmiddelen, polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK), lood en nikkel.

Nationale ontwikkelingen

Van de nationale beleidsontwikkelingen zijn "Waterbeleid voor de 21^e eeuw" (WB21), de Watertoets, de Emissiebeheersplannen (EPB's) en de Rapportage Tussendoelen relevant.

Het "Waterbeleid voor de 21^e eeuw" (WB21) [bron 14] richt zich met name op de waterkwantiteit, maar er is een groeiend besef dat dit onlosmakelijk is verbonden met de waterkwaliteit. De provincie streeft ernaar in de benodigde stroomgebiedsvisies zowel wateroverlast, watertekort als waterkwaliteit te beschouwen.

De Watertoets is een uitvloeisel van WB21 die er voor moet zorgen dat water volwaardig meegenomen wordt in ruimtelijke plannen. Evenals bij WB21 staat de kwantiteit voorop. Diffuse bronnen dient een onderdeel te vormen van de Watertoets.

In het kader van de Rapportage Tussendoelen worden in 2003/2004 voor heel Nederland op deelstroomgebiedsniveau rapportages opgesteld van de waterkwaliteit, de emissies, de voorgenomen emissiebeperkende maatregelen en de voorziene waterkwaliteitsontwikkeling. De CIW stelt hiertoe op het ogenblik een richtlijn op [bron 21].

Verwerking MJAP 2002-2005

Het MJAP 2002-2005 speelt als volgt in op de geconstateerde beleidsontwikkelingen:

- Voor het volgen van beleidsontwikkelingen en het anticiperen hierop zijn twee algemene acties opgenomen (actie A.2 en actie A.3).
- Het inventariseren van de problematiek van de prioritaire stoffen is als actie opgenomen (A.3).
- De uitvoering van de acties wordt afgestemd met de Utrechtse organisatie van WB21.
- Het MJAP 2002-2005 is afgestemd op de emissiebeheersplannen van AGV/DWR en WVE.

De Rapportage Tussendoelen levert naar verwachting vooral nieuw basismateriaal in de vorm van overzichtsrapportages van waterkwaliteit en emissies.

3 Waterkwaliteit, emissies en benodigde emissiereductie

In dit hoofdstuk vindt u een samenvatting van de waterkwaliteit en emissies en een indicatie van de benodigde reductie van de emissies in de provincie Utrecht. De samenvatting is gebaseerd op een uitvoerige analyse van de problematiek, die u aantreft in bijlage 4.

Doelstellingen

Er zijn landelijke, provinciale en regionale water(bodem)kwaliteitsdoelstellingen. Het Utrechtse provinciale beleid is dat de oppervlaktewaterkwaliteit en de kwaliteit van nieuw gevormd sediment in 2007 aan het MTR moeten voldoen. Vanaf 2024 geldt de streefwaarde. De waterschappen hanteren ieder eigen doelen die van de landelijke of provinciale doelen zijn afgeleid. Rijkswaterstaat heeft in afwachting van nieuwe onderzoeksresultaten voor directie Utrecht nog geen doelen vastgesteld, vanwege de dominantie van de kwaliteit van het instromende water (voorbelaasting).

Naast de genoemde fysisch-chemische doelstellingen gelden in de provincie specifieke doelstellingen voor natuurgebieden, zwemwateren en wateren met een drinkwaterfunctie. De waterkwaliteitsbeheerders onderscheiden een aantal bijzondere aandachtsgebieden voor de waterkwaliteit.

De emissiereductiedoelstelling van de provincie Utrecht is gerelateerd aan de waterkwaliteitsdoelstellingen. Deze luidt dat de emissies zodanig verlaagd moeten worden dat de waterkwaliteitsdoelstellingen binnen de gestelde termijnen worden gehaald. De waterkwaliteitsbeheerders formuleren hun emissiereductiedoelstellingen op vergelijkbare wijze.

Probleemstoffen

Provinciebrede probleemstoffen voor het oppervlaktewater zijn de nutriënten (stikstof, fosfaat), een aantal zware metalen (koper, nikkel, zink) en de Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK). Daarnaast gelden voor landbouwtoepassingen van bestrijdingsmiddelen 39 stoffen als een potentiële probleemstof en voor niet-landbouwtoepassingen 6 stoffen. De probleemstoffen voor de waterbodem zijn dezelfde als voor het oppervlaktewater, behalve de nutriënten en de bestrijdingsmiddelen. De individuele waterkwaliteitsbeheerders rapporteren dezelfde probleemstoffen, aangevuld met zuurstof (tekort) en chloride.

De laatste 10 jaar zijn geen sterke trends in de waterkwaliteit te onderkennen. Een aantal stoffen vertoont een voorzichtige concentratiedaling, maar er worden ook voorzichtige concentratieverhogingen gemeld (koper, zink).

De mate van verontreiniging verschilt per stroomgebied. Gebieden met veel intensieve landbouw, lozing van RWZI-effluent en/of veel stedelijk gebied zijn in het algemeen het sterkst verontreinigd.

Bronnen

Belangrijke bronnen in de provincie Utrecht worden per stof in Tabel 3.1 weergegeven. De waterkwaliteit wordt in de meeste stroomgebieden behalve door deze bronnen ook door de kwaliteit van het instromende (Rijn)water bepaald.

Tabel 3.1 Overzicht van de belangrijkste bronnen van probleemstoffen in de provincie Utrecht*

stof	belangrijkste bronnen
nutriënten	55% landbouw, 25-30% rioolstelsel (huishoudelijk afvalwater, bedrijfslozingen), 20% overig
zink	50% rioolstelsel (dakzink, huishoudelijk afvalwater, bedrijfslozingen), 30% verkeer, 8% scheepvaart, 17% overig
koper	50% rioolstelsel (waterleidingen, huishoudelijk afvalwater), 20% scheepvaart, 20% verkeer, 10% overig
nikkel	75% rioolstelsel (bedrijfslozingen), 10% verkeer, 15% overig
PAK (B(a)P)	75% scheepvaart, 6% verkeer, 4% rioolstelsel, 15% overig

* gebaseerd op studie "van bron naar water", DHV 2000

Lozingen via het rioolstelsel komen primair via het effluent van de RWZI in het oppervlaktewater terecht. Daarnaast is de lozing via riooloverstorten en regenwaterriolen van belang. Bij de landbouw is vooral af- en uitspoeling (nutriënten) en drift (bestrijdingsmiddelen) een belangrijke emissieroute.

Voor de bestrijdingsmiddelen in de landbouw zijn vooral de teeltgroepen akkerbouw, boomkweekgewassen, maïs, pit- en steenvruchten en vollegrondsgroente belangrijk. Bij de niet-landbouwkundige toepassingen veroorzaken particuliere woningen en openbaar groen een flink deel van het bestrijdingsmiddelengebruik, maar daarnaast leveren in sommige stroomgebieden ook bedrijventerreinen, spoorwegen, wegen en verhardingen binnen de bebouwde kom een bijdrage van betekenis. Qua milieubelasting hebben vooral de toepassingen openbaar groen, particuliere woningen, volkstuinen, sportterreinen, spoorwegen en agrarische terreinen potentiële risico's. Aangroeiwerende verf op schepen is een belangrijke bron van waterverontreinigingen met bestrijdingsmiddelen, al zijn omtrent gebruik en emissies hiervan nog veel onzekerheden.

Emissiereductie

De mate van normoverschrijding geeft een grove indicatie voor de emissiereductie die nodig is om de gestelde water(bodem)kwaliteit te bereiken. Op basis van de mate van normoverschrijding in 2001 (MTR) geldt dat de volgende emissiereductie noodzakelijk is:

- stikstof: factor 0 - 5,2 (gemiddeld 1,3)
- fosfaat: factor 0 - 8,9 (gemiddeld 2,0)
- koper: factor 1,2 - 4,9 (gemiddeld 2,3)
- nikkel: factor 0 - 3,3 (voldoet gemiddeld aan de norm)
- zink: factor 0 - 4,7 (voldoet gemiddeld aan de norm)

Voor de bestrijdingsmiddelen is geen gemiddelde emissiereductie te geven, omdat de mate van normoverschrijding per stof sterk verschilt, van éénmaal MTR tot tientallen malen MTR.

Het is moeilijk om emissiebeperkende maatregelen te vertalen in het te verwachten effect op de water(bodem)kwaliteit. Desondanks geeft de modelstudie van HDSR naar de haalbaarheid van het MTR in 2010 [bron 6] goed inzicht in de (on)mogelijkheden. De hoofdconclusie van deze studie is dat de waterkwaliteit in 2010, met vergaande maatregelen die vallen onder de competentie van het waterschap, voor meerdere parameters niet aan het MTR zal voldoen. Vermoedelijk geldt deze conclusie voor de hele Provincie Utrecht. Dit betekent dat op veel verschillende vlakken ingrijpende maatregelen nodig zijn, teneinde aan de gestelde waterkwaliteitsdoelstellingen te kunnen voldoen.

4 Spin in het diffuse web?

4.1 Doelstelling MJAP 2002-2005

In aansluiting op het Plan van Aanpak 1999-2001 blijft de centrale drijfveer bij de aanpak van diffuse bronnen in 2002-2005:

Op lange termijn behoren de emissies zo laag te zijn dat de gewenste water- en waterbodempkwaliteit gerealiseerd wordt.

De lange termijn doelstelling van het MJAP 2002-2005 is dat de aanpak van diffuse bronnen geheel in de activiteiten van de betrokken Platformleden en doelgroepen geïntegreerd is. De korte termijn doelstelling bestaat uit de volgende subdoelstellingen:

- het bewerkstelligen van een integratie van de aanpak binnen de Platformorganisaties en de doelgroepen;
- het Utrechtse Platform draait goed mee in de landelijke gremia;
- de aanpak speelt in op gesignaleerde beleidsontwikkelingen;
- de problematiek van diffuse bronnen wordt ook door de gemeenten opgepakt.

4.2 Strategie voor de komende jaren

De strategie uit het Plan van Aanpak 1999-2001 is herzien naar aanleiding van de Netwerkanalyse, de Evaluatie en recente (beleids)ontwikkelingen. Deze strategie geeft richting aan het MJAP 2002-2005 en aan de werkwijze van het Platform.

De herziene strategie is geformuleerd in de vorm van de volgende uitgangspunten:

1. In- en externe integratie

Toewerken naar de integratie van de emissieaanpak in andere netwerken, zoals bij stedelijk waterbeheer (gemeentelijke waterplannen), duurzaam bouwen (convenanten gemeenten), landbouw en gebiedsgerichte projecten. Alle platformpartijen dragen zorg voor de integratie van de emissieaanpak binnen de eigen organisatie (communicatie, uitvoering projecten etc.). Het Platform volgt/signaleert de aanpak van emissies in andere netwerken (zie bijlage 6) en voert alleen acties uit wanneer er geen andere netwerken zijn die dit (kunnen) doen. Gemeenten worden sterker bij de aanpak betrokken.

2. Inspelen op beleidsontwikkelingen

Inspelen op recente en toekomstige beleidsontwikkelingen. Het MJAP 2002-2005 wordt hiermee tot een bouwsteen voor een maatregelenprogramma zoals vereist door de Kaderrichtlijn Water. Tevens is er aansluiting op de stroomgebiedsvisies die op het ogenblik voor de deelstroomgebieden worden opgesteld. Kansen om waterkwaliteit en emissies op de politieke agenda te plaatsen worden zo veel mogelijk benut.

3. Investeren in een interprovinciale en landelijke aanpak

Niet alle diffuse bronnen lenen zich voor aanpak op regionale schaal. Waar relevant wordt samen met andere provincies geïnvesteerd in een landelijke aanpak. Bijvoorbeeld bij inspanningen die erop gericht zijn de waterkwaliteitsproblematiek bij het IPO hoger op de landelijke agenda te krijgen. Investeren in interprovinciale samenwerkingsprojecten, gebruik maken van de kennis bij andere regio's en aansluiten bij activiteiten van andere regio's.

4. Accent van "diffuse bronnen" naar "emissies en waterkwaliteit"

Streven naar een geïntegreerde aanpak van zowel puntbronnen als diffuse bronnen. Dit sluit aan op de geïntegreerde aanpak zoals bijvoorbeeld binnen AGV/DWR, maar ook op de aanpak die wordt voorzien in de Kaderrichtlijn Water. In lijn met deze bredere aanpak wordt in het programma en in de acties meer de verbetering van de waterkwaliteit als doelstelling benadrukt.

In verband met de continuïteit en de gekozen invalshoek blijven de namen "Stuurgroep Diffuse Bronnen Utrecht" en "Platform Diffuse Bronnen Utrecht" gehandhaafd. Het doel - de verbetering van de waterkwaliteit - komt tot uiting in de benaming van het programma, de acties en het nieuwe logo.

5. Verdere verbreding naar de grondwaterkwaliteit

Naast het oppervlaktewater wordt ook het grondwater bij de emissieaanpak betrokken. Dit was reeds in het in het vorige actieprogramma ingezet. In het nieuwe programma worden specifiek op het grondwater gerichte acties opgenomen.

De consequentie van de gekozen uitgangspunten is dat het "driesporenbeleid" (onderzoek en beleid / uitvoering / communicatie) herzien wordt naar een "viersporenbeleid". Het spoor "onderzoek en beleid" wordt afgebouwd omdat de onderzoeksbasis voldoende stevig is. Alleen voor zover nieuwe ontwikkelingen dat nodig maken, wordt onderzoek in gang gezet. "Communicatie" en "integratie" worden de centrale sporen. Het spoor "uitvoering" wordt alleen gevolgd als andere partijen of netwerken dit niet oppakken.

4.3 Organisatie en taken

De huidige organisatievorm blijft gehandhaafd. Deze bestaat uit de Stuurgroep Diffuse Bronnen Utrecht, het Platform Diffuse Bronnen Utrecht en de Werkgroep Planvoorbereiding. Zowel de Netwerkanalyse als de Evaluatie geven aan dat deze structuur goed functioneert en dat er voldoende organisaties in zijn vertegenwoordigd. Bijlage 2 geeft de actuele samenstelling.

De uitvoerende taken liggen op het ogenblik bij de Werkgroep Planvorming. In de komende periode 2002-2005 worden in navolging van andere regionale platforms één of meer vaste thematische werkgroepen ingesteld. Als eerste wordt een werkgroep gemeenten (stedelijk gebied) ingesteld. Hiermee wordt nagestreefd dat gemeenten gerichter kunnen participeren, dat een zwaardere inzet op het thema stedelijk gebied mogelijk is en dat de Werkgroep Planvorming wordt ontlast. Aansluitend hierop wordt in het MJAP 2002-2005 een "waterconsulent" voor duurzaam bouwen aangesteld.

4.4 Rol en meerwaarde Platform

De Evaluatie (bron 7) laat zien dat het Platform in het Plan van Aanpak 1999-2001 de volgende rollen vervulde: sturing op hoofdlijnen, onderzoek, overleg en kennisuitwisseling, coördineren van de aanpak, in gang zetten van voorbeeldprojecten en communicatie.

In het MJAP 2002-2005 wordt de volgende rol van het Platform voorzien:

- sturing op hoofdlijnen;
- overleg (informatie- en kennisuitwisseling; standpuntbepaling);
- stimuleren betrokkenheid van andere regionale organisaties, projecten en netwerken;
- stimuleren betrokkenheid van landelijke overheden en organisaties;
- samenwerken aan voorbeeldprojecten en communicatieacties;
- waar nog nodig doen uitvoeren van onderzoek;
- stimuleren van aanpak via regelgeving, handhaving;
- signaleren van nieuwe probleemvelden, kansen e.d.

Naarmate organisaties ook meer zelf aan de slag gaan met diffuse bronnen is het belangrijk de meerwaarde van de aanpak in Platformverband vast te stellen. Als meerwaarde van een Platformaanpak geldt onder meer:

- sterker draagvlak naar buiten toe;
- coördineren en afstemmen van werkzaamheden;
- gezamenlijke inhoudelijke sturing;
- meer efficiënte besteding van geld en inzet, verdeling van taken;
- gebruik maken van elkaars ervaring en deskundigheid.

De Stuurgroep behoudt haar taak, zoals die tot nu toe is ingevuld. Gedurende de planperiode wordt gezien of een bijstelling gewenst is gezien de ontwikkelingen in WB21.

5 Acties 2002-2005

5.1 Keuze nieuwe acties

In twee Platformsessies zijn nieuwe acties gegenereerd en geprioriteerd. In de eerste sessie zijn met behulp van een groslijst acties gegenereerd. Deze zijn vervolgens door de afzonderlijke organisaties beoordeeld aan de hand van een checklist. De resultaten hiervan vindt u in een separaat document [bron 31]. In een tweede overleg zijn de acties geprioriteerd en zijn hooggeprioriteerde acties verder uitgewerkt. De trekkers van de verschillende onderdelen hebben op onderdelen een terugkoppeling uitgevoerd binnen de eigen organisatie en bij doelgroeporganisaties.

De acties zijn uitgewerkt naar de vier regionale netwerken die ook in het Plan van Aanpak 1999-2001 werden gehanteerd. De "algemene acties" en "acties specifiek gericht op het grondwater" zijn daaraan toegevoegd. Dit levert de volgende thema's: 1) algemeen, 2) grondwater, 3) verkeer en vervoer, 4) waterverkeer, 5) landelijk gebied en 6) stedelijk gebied.

Checklist

Als hulpmiddel bij de prioritering van acties is gebruik gemaakt van een checklist. Deze bevat criteria die een afweging mogelijk maken waarin de resultaten van de bronnenstudies, de strategische uitgangspunten en aspecten die te maken hebben met de geschiktheid voor de aanpak in Platformverband worden verdisconteerd. Er zijn criteria voor de waterverontreiniging, maatschappelijke effecten en de haalbaarheid. De checklist is in bijlage 3 te vinden.

De acties worden in de volgende paragrafen beschreven. Van de hooggeprioriteerde acties zijn korte projectbeschrijvingen in bijlage 5 te vinden. Voor deze acties is een personele en financiële planning opgenomen. Hierbij zijn de acties voor 2003 zodanig uitgewerkt dat daarmee direct aan de slag kan worden gegaan. Voor 2004/2005 zal, op basis van dit MJAP, een bijstelling worden gemaakt middels een actueel actieprogramma op jaarbasis.

De acties op de reservelijst zijn niet verder uitgewerkt en zijn niet in de planning opgenomen. Voor deze acties geldt echter niet dat deze zijn afgeschreven. Vaak zijn het waardevolle acties die vooralsnog onvoldoende geconcretiseerd kunnen worden, acties waarvan de financiering nog niet duidelijk is en/of acties die pas op langere termijn gaan spelen.

5.2 Uitwerking algemene acties

De algemene acties bestrijken meerdere beleidsterreinen/thema's of zijn ondersteunend voor andere acties. Bij het prioriteren van deze acties zijn de strategische uitgangspunten voor het MJAP 2002-2005 doorslaggevend geweest. Dat betekent dat het zwaartepunt vooral ligt bij het "integratiespoor" en veel minder bij het "onderzoeksspoor". De integratie van de aanpak van diffuse bronnen in andere projecten (vaak gebiedsgericht) of netwerken, het inhaken op actuele beleidsontwikkelingen (zoals de Kaderrichtlijn Water en WB21) en het investeren in een landelijke en interprovinciale aanpak staan centraal.

Hoewel de acties diverse probleemstoffen en bronnen bestrijken, is er voor gekozen het gebruik van bestrijdingsmiddelen een hoge prioriteit te geven. De belasting van oppervlaktewater en grondwater door diffuus bestrijdingsmiddelengebruik, zowel binnen de landbouw als daarbuiten, rechtvaardigt deze keuze. Dit sluit ook aan bij de beleidsprioriteit voor het beschermen van het grondwater. De geïntegreerde benadering van emissies naar het oppervlaktewater en grondwater wordt in deze programmaperiode versterkt.

Omdat het bereiken van de minimumkwaliteitsnorm voor het oppervlaktewater (het MTR) in de programmaperiode niet haalbaar lijkt, wordt geprobeerd door extra inspanningen ten aanzien van diffuse bronnen in proefgebieden deze waterkwaliteit wel te bereiken.

Tenslotte staat in de programmaperiode 2002-2005 de integratie van de diffuse-bronnenaanpak binnen de eigen (platform)organisaties op het programma. Dit met het oog op de te vervullen voorbeeldfunctie.

Deze keuzes resulteren voor het MJAP 2002-2005 in de volgende acties:

Hooggeprioriteerde acties

- A.1 Bestrijdingsmiddelenonderzoek: communicatie resultaten naar doelgroepen en vervolg-acties.
- A.2 Aansluiten bij lopende projecten en bestaande beleidsoverleggen.
- A.3 Emissieaanpak in Kaderrichtlijn Water en Waterbeheer 21^e eeuw.
- A.4 Proefgebieden MTR (voorbeeldprojecten).
- A.5 Investeren in landelijke aanpak diffuse bronnen en interprovinciale samenwerking.
- A.6 Informatievoorziening diffuse bronnen/emissies.
- A.7 Verkenning interactie grondwater/oppervlaktewater in de provincie Utrecht.

Reservelijst

- A.1r Hand-in-eigen-boezem(HIEB)-maatregelen Utrechtse overheidsorganisaties (in navolging van HIEB-maatregelen waterbeheerders).
- A.2r Probleemgerichte bestrijdingsmiddelenmonitoring (informatie-uitwisseling en afstemming via het Platform van de monitoring door waterbeheerders, communicatie naar de doelgroepen; afhankelijk van vervolgacties bestrijdingsmiddelenonderzoek).
- A.3r Onderzoek naar "nieuwe mogelijk milieubedreigende stoffen" (zoals hormoonverstorende stoffen en MTBE).
- A.4r Evaluatie van de uitvoering van het MJAP 2002-2005.

5.3 Uitwerking acties verkeer en vervoer

De Provincie Utrecht ligt op een knooppunt van verkeerswegen en spoorwegen. De nog steeds stijgende mobiliteit zorgt voor een verdere toename van de emissies van zware metalen, olie en PAK (zie kaartje in bijlage 7). De spoorwegen zouden tevens een belangrijke bron van bestrijdingsmiddelen kunnen zijn. Vooralsnog is er geen zicht op structurele brongerichte landelijke maatregelen, bijvoorbeeld voor de uitstoot van wegverkeer of het materiaalgebruik in voertuigen. Omdat de provincie hierop geen grip heeft, richt zij zich noodgedwongen vooral op secundaire bronnen zoals afstromend wegwater. Daarnaast zet de provincie zich in om een landelijke aanpak van dergelijke bronnen aan te kaarten.

Tabel 5.1 Overzicht van de bijdragen van de bronnen verkeer en vervoer

stof	overschrijding MTR	bron/activiteit/proces	aandeel immissie (=belasting water)
koper	2-3	slijtage banden, uitlaatgassen	totaal verkeer 20%
koper	2-3	slijtage bovenleiding spoorwegen	niet geïnventariseerd
zink	1-2	slijtage banden, corrosie verzinkte onderdelen	totaal verkeer 30%
PAK	waterbodemp	uitlaatgassen en lekkage motorolie	depositie 6-8%
olie	waterbodemp	lekkage motorolie	niet bekend
chloride	drinkwaterwinning	strooizout bij perioden van gladheid	niet bekend

In het kader van het Plan van Aanpak 1999-2001 zijn het project "uitvoering demonstratieproject A-12" en "aanpak run-off en verwaaiing bij provinciale wegen" opgestart. Deze projecten zijn thans in uitvoering en worden onder het MJAP 2002-2005 voortgezet. De problematiek waarop deze acties zich richten is nog altijd actueel.

De conceptrichtlijn "wegwater" van het CIW [bron 30] geeft aan dat verontreinigd wegwater voor lozing op het oppervlaktewater bij voorkeur in de nabijheid van de weg voorgezuiverd moet worden. Het demonstratieproject "van wegwater tot natuur" sluit hier op aan. Vanwege onze kerheden met de financiering is dit project echter op de reservelijst geplaatst. Tevens geeft het CIW aan dat chloride mogelijk een probleem is, onder meer door een potentieel mobiliserend effect op zware metalen in de bodem. Dit rechtvaardigt de actie die gericht is op het inventariseren van alternatieve methoden van gladheidsbestrijding.

Deze keuzes resulteren voor het MJAP 2002-2005 in de volgende acties:

Hooggeprioriteerde acties

V.1 Aanpak run-off en verwaaiing bij provinciale wegen.

V.2 Uitvoering van demonstratieproject bij de A12.

V.3 Alternatieven gladheidsbestrijding.

Reservelijst

V.1r Overleg NS over een vermindering van de emissies van spoorwegen (uit de provinciale bestrijdingsmiddelenanalyse blijkt dat dit een relevante bron is, Utrecht is knooppunt van spoorwegen, landelijke actie is niet doorgezet).

V.2r Gebiedsgerichte acties zoals het autoluw maken van bepaalde gebieden.

V.3r Van wegwater tot natuur.

5.4 Uitwerking acties waterverkeer

Gezien het belang van de emissies uit de recreatievaart en de toename van het aantal recreatievaartuigen is het belangrijk voor deze doelgroep acties op te nemen. De doelgroep is goed te definiëren, behoorlijk bereikbaar, wet- en regelgeving voor de aanpak wordt voorbereid of is gereed (handhaafbaar) en veel andere Platforms zijn met deze doelgroep bezig. Dit biedt mogelijkheden om in een interprovinciale aanpak relatief eenvoudig goede resultaten te bereiken.

De stimulering van de inbouw van vuilwatertanks speelt in op een mogelijk toekomstige verplichting van de inbouw van deze tanks. Omringende provincies werken met vergelijkbare acties. Tevens boeken omringende provincies goede resultaten met handhaven van het verbod op koperhoudende antifouling. Ook het bestrijdingsmiddelenonderzoek rechtvaardigt extra aandacht voor antifouling. De actie die zich richt op de smeermiddelen sluit aan op een Europese actie, die zich inmiddels in een vergevorderd stadium bevindt. Ook hier geldt dat met relatief weinig inspanning veel bereikt kan worden.

De aanpak van de afvalproblematiek van de beroepsvaart is een voortzetting van de actie uit het Plan van Aanpak 1999-2001.

Tabel 5.2 Overzicht van de bijdragen van de bronnen waterverkeer

stof	overschrijding MTR	bron/activiteit/proces	aandeel immissie (=belasting water)
stikstof	1-1,5	lozing huishoudelijk afvalwater	niet geïnventariseerd
fosfaat	1-4	lozing huishoudelijk afvalwater	niet geïnventariseerd
koper	2-3	uitloging scheepshuid recreatievaartuigen	scheepvaart 20%
organotin (?)	?	uitloging scheepshuid recreatievaartuigen	niet geïnventariseerd
bestrijdingsmiddelen	hoog	uitloging scheepshuis recreatievaartuigen	mogelijk hoog
PAK	waterbodembodem	uitloging scheepshuiden beroepsvaart	scheepvaart 75%
minerale olie	waterbodembodem	smeermiddelen motor (2-takt olie), schroefasvet, smeermiddelen sluisdeuren e.d., hydraulische oliën (?)	niet geïnventariseerd

Deze keuzes resulteren voor het MJAP 2002-2005 in de volgende acties:

Hooggeprioriteerde acties

- W.1 Afvalwaterproblematiek recreatievaart; stimulering inbouw vuilwatertanks in recreatievaartuigen.
- W.2 Aanpak inzameling afvalstoffen binnenvaart.
- W.3 Terugdringen gebruik antifouling.
- W.4 Terugdringen smeermiddelengebruik.

Reservelijst

- W.1r Jachthavens stimuleren tot milieuvriendelijk beheer.

5.5 Uitwerking acties landelijk gebied

De uitgevoerde bronnenanalyses wijzen de landbouw aan als een dominante bron van nutriënten en bestrijdingsmiddelen. Het zou dus logisch zijn de inspanningen van het Platform vooral op het landelijk gebied te richten. Op landelijk niveau zijn al maatregelen van kracht die een reductie van de milieubelasting uit de landbouw beogen. Te denken valt aan de AmvB open teelt en veehouderij, de AmvB glastuinbouw en Minas (mineralenboekhouding). Provinciale stimuleringsprojecten worden reeds in het kader van de Stichting Landbouw en Milieu (LaMi) uitgevoerd.

Tabel 5.3 Overzicht van de bijdragen van de landbouw

stof	overschrijding MTR	bron/activiteit/proces	aandeel immissie (=belasting water)
stikstof	1-1,5	af- en uitspoeling meststoffen	55%
fosfaat	1-4	af- en uitspoeling meststoffen	55%
bestrijdingsmiddelen	hoog	gewasbescherming	54%

Er is vooral gekozen voor proefprojecten met een positieve uitstraling op de doelgroep, zoals actief perceelsrandenbeheer en stimulering van voorlopers bij reductie van bestrijdingsmiddelengebruik, waar mogelijk via gebiedsgerichte projecten. Daarbij wordt samenwerking met de Stichting LaMi nagestreefd, onder andere door het uitgeven van een jaarlijkse waterkrant.

In de fruitteelt worden blijkens het bestrijdingsmiddelenonderzoek bovengemiddeld veel bestrijdingsmiddelen gebruikt. In het Plan van Aanpak 1999-2001 was voor deze doelgroep een actie opgenomen die zich richtte op de bestrijding van drift met behulp van windsingels. Deze is succesvol afgerond. De "celkalk" actie, die nu is opgenomen beoogt de doelgroep in contact te brengen met effectieve milieuvriendelijke gewasbeschermingstechnieken.

Landbouw in kwetsbare gebieden heeft een relatief sterke negatieve invloed op de waterkwaliteit, hetgeen zich in geval van een bovenstroomse ligging over een groot gebied kan uitstrekken. In reconstructiegebieden wordt landbouw, vooral op economische gronden, zo gunstig mogelijk gesitueerd. Middels een beïnvloeding van dit proces willen we bereiken dat ook water als belangrijk argument bij reconstructieprojecten wordt meegenomen.

Deze keuzes resulteren voor het MJAP 2002-2005 in de volgende acties:

Hooggeprioriteerde acties

L.1 Beïnvloeding Reconstructie.

L.2 Actief perceelsrandenbeheer.

L.3 Proefproject celkalk als alternatief bestrijdingsmiddel.

L.4 Stimuleren voorlopers reductie bestrijdingsmiddelengebruik in gebiedsgerichte projecten.

L.5 Jaarlijkse uitgifte waterkrant (ism LaMi).

Reservelijst

L.1r Informatie-uitwisseling monitoring bestrijdingsmiddelen.

5.6 Uitwerking acties stedelijk gebied

Het aandeel van de emissies vanuit stedelijk gebied in de verontreiniging van oppervlaktewater en grondwater is groot. Uit de bestrijdingsmiddelenstudie komt naar voren dat de effecten van toepassingen in stedelijk gebied (bijvoorbeeld door particulieren, gemeenten, of op bedrijventerreinen) in totaal bijna vergelijkbaar zijn met die van de landbouw. Uit de bronnenstudie blijkt het belangrijke aandeel van bijvoorbeeld bouwmaterialen op de waterverontreiniging. Toenemende bevolkings- en bebouwingsdruk zal deze emissies versterken.

Tabel 5.4 Overzicht van de bijdragen van de bronnen in stedelijk gebied

stof	overschrijding MTR	bron/activiteit/proces	aandeel emissie (=belasting aan de bron)
zink	1-2	corrosie dakgoten/regenpijpen, dakbedekkingsmateriaal, verzinkt staal zoals lantaarnpalen, hekwerken, verkeersborden, bankjes, prullenbakken en vangrails.	bouwmaterialen 60%
zink	1-2	verzinkte en zinken tuinornamenten	niet geïnventariseerd
lood	niet	corrosie loodslabben en daklood	onbekend
koper	2-3	corrosie waterleiding en koperen dakbedekking, uitloging gewolmaniseerd hout	bouwmaterialen 37%
chroom	niet	uitloging gewolmaniseerd hout	onbekend
arseen	niet	uitloging gewolmaniseerd hout	onbekend
PAK	waterbodembodem	uitloging gecreosoteerd hout	onbekend
bestrijding-middelen	sterk in concentratiepieken	stedelijk onkruidheer, beheer bedrijventerreinen, spoorwegen, particulier gebruik	particulier gebruik en stedelijk groenbeheer vormen het belangrijkste gebruik van de niet-landbouw toepassingen

Anders dan op landbouwgebied, ontbreekt voor de niet-landbouw-emissies een landelijk of provinciaal emissiebeperkingsbeleid in relatie tot waterkwaliteit. Vanuit het landelijke beleid Duurzaam Bouwen (DuBo) vindt een koppeling plaats met klimaatbeleid. Een integratie met waterbeleid ontbreekt. Deze integratie is van belang om de emissies van bouwen en bouwmaterialen op structurele wijze aan te pakken. Daarom zal vanuit het Platform zowel landelijk – samen met andere platforms – als in de eigen regio eraan gewerkt worden de waterproblematiek een volwaardige plaats te geven binnen de vele ontwikkelingen op DuBo-gebied. Daarbij wordt aansluiting gezocht met het Utrechtse consulentenschap Duurzaam Bouwen en met het in de provincie gevestigde "Duurzaam Huis".

In het kader van het Meerjarenprogramma diffuse bronnen 1999-2001 is, samen met andere regio's, intensief gewerkt aan het Handboek milieuvriendelijk gemeentelijk onkruidbeheer. Voor de overige stedelijke emissies is voorbeeldmateriaal ontwikkeld (brochure "Bouwmaterialen en waterkwaliteit" en voorbeeldenboek "Schoon water in de stad"), maar met dit materiaal kon onvoldoende worden gedaan wegens capaciteitsgebrek. Zoals de evaluatie aangeeft, zijn vooral in het communicatiespoor kansen blijven liggen.

Voor de periode 2002-2005 wordt daarom zwaarder ingezet, zowel door het instellen van een aparte werkgroep gemeenten als door het – bij wijze van proef voor een beperkte periode - in-

zetten van een "dubo-waterconsulent". Deze consulent zal zich structureel richten op de inbreng van de waterproblematiek in het DuBo-beleid, daartoe instrumenten ontwikkelen en werken aan het stimuleren van gemeentelijke acties. Gemeenten zullen binnen de werkgroep gericht kunnen participeren, met eigen initiatieven.

Deze keuzes resulteren voor het MJAP 2002-2005 in de volgende acties:

Hooggeprioriteerde acties

- S.1 Monitoring implementatie handboek Onkruid vergaat wel!
- S.2 Beperking chemische onkruidbestrijding op bedrijventerreinen.
- S.3 Waterkwaliteit in duurzaam bouwen.
- S.4 Samenwerking met Duurzaam Huis Leidsche Rijn (DHLR):
 - a. Communicatie-actie particulier.
 - b. Communicatie-actie bouwmarkten.
 - c. Communicatie-actie tuincentra.
 - d. Communicatie-actie loodgieterbedrijven.
- S.5 Schoon water in de stad (ondersteunen gemeenten bij voorbeeldprojecten).
- S.6 Cursus duurzaam tuinieren in grondwaterbeschermingsgebieden.

Reservelijst

- S.1r Vervolgactie milieuvriendelijk gemeentelijk onkruidbeheer (afhankelijk van monitoringresultaten).

5.7 Benodigde kosten en inzet

In 2000 is voor het Project Diffuse Bronnen door de waterkwaliteitsbeheerders en de provincie samen ongeveer 2,4 FTE en f220.000 besteed. Voor 2001 was dit respectievelijk 3,2 FTE en f490.000. Daarnaast is via andere wegen, zoals bijvoorbeeld de inzet van handhavers, een substantiële inzet in menskracht en geld geleverd.

Voor het MJAP 2002-2005 wordt voor de acties een gemiddelde jaarlijkse inzet van 3,5 FTE (2003-2005) en een gemiddelde jaarlijkse investering van ongeveer 225.000 euro (2003-2005) voorzien. Hierbij worden de inzet en kosten voor 2004/2005 te zijner tijd nader ingevuld.

Tabel 5.5 Inzet voor de acties uit het MJAP 2002-2005 (uren, 1 FTE = 1350 uur)

	2003	2004*	2005*
Algemene acties			
A.1 Bestrijdingsmiddelenonderzoek: communicatie resultaten naar doelgroepen	400	235	-
A.2 Aansluiten bij lopende projecten en bestaande beleidsoverleggen	245	245	245
A.3 Emissieaanpak in KRW en WB21	300	300	300
A.4 Proefgebieden MTR	460	460	460
A.5 Investeren in landelijke aanpak diffuse bronnen en interprovinciale samenwerking	140	140	140
A.6 Informatievoorziening diffuse bronnen/emissies	150	150	150
A.7 Verkenning interactie grondwater-oppervlaktewater	-	-	-
Verkeer en vervoer			
V.1 Aanpak run-off en verwaaiing bij provinciale wegen	180	-	-
V.2 Uitvoering van demonstratieproject bij de A12	140	-	-
V.3 Alternatieven gladheidsbestrijding	390	390	-
Waterverkeer			
W.1 Afvalwaterproblematiek recreatievaart; stimulering inbouw vuilwatertanks	270	230	-
W.2 Aanpak inzameling afvalstoffen binnenvaart	150	150	150
W.3 Terugdringen gebruik antifouling	140	140	-
W.4 Terugdringen smeermiddelengebruik	120	120	-
Landelijk gebied			
L.1 Beïnvloeding reconstructie	140	-	-
L.2 Actief perceelsrandenbeheer	280	240	0
L.3 Celkalk als bestrijdingsmiddel	50	50	-
L.4 Stimuleren voorlopers reductie bestrijdingsmiddelengebruik landbouw	160	160	-
L.5 Publicatie/communicatie landbouw	130	130	130
Stedelijk gebied			
S.1 Monitoring implementatie handboek Onkruid vergaat wel!	70	70	70
S.2 Beperking chemische onkruidbestrijding op bedrijventerreinen	170	170	170
S.3 Waterkwaliteit in duurzaam bouwen	320	210	-
S.4 Samenwerking met Duurzaam Huis Leidsche Rijn	170	170	170
S.5 Schoon water in de stad	380	380	380
S.6 Cursus duurzaam tuinieren in grondwaterbeschermingsgebieden	130	130	-
TOTAAL	5.105	4.270	2.365
TOTAAL FTE	3,8	3,2	1,7

* de inzet en kosten voor 2004/2005 worden te zijner tijd nader ingevuld

Tabel 5.6 Kosten voor de acties uit het MJAP 2002-2005 (euro)

	2003	2004*	2005*
Algemene acties			
A.1 Bestrijdingsmiddelenonderzoek: communicatie resultaten naar doelgroepen	12.000	-	-
A.2 Aansluiten bij lopende projecten en bestaande beleidsoverleggen	-	-	-
A.3 Emissieaanpak in KRW en WB21	-	12.000	12.000
A.4 Proefgebieden MTR	30.000	30.000	30.000
A.5 Investeren in landelijke aanpak diffuse bronnen en interprovinciale samenwerking	500	500	500
A.6 Informatievoorziening diffuse bronnen/emissies	2.500	2.500	2.500
A.7 Verkenning interactie grondwater-oppevlaktewater	-	-	-
Verkeer en vervoer			
V.1 Aanpak run-off en verwaaiing bij provinciale wegen	30.000	30.000	-
V.2 Uitvoering van demonstratieproject bij de A12	15.000	-	-
V.3 Alternatieven gladheidsbestrijding	3.000	18.000	18.000
Waterverkeer			
W.1 Afvalwaterprobl. recreatievaart; stimulering inbouw vuilwatertanks ⁽¹⁾	(10430)+ 10000	(10430)+ 10000	-
W.2 Aanpak inzameling afvalstoffen binnenvaart	-	-	-
W.3 Terugdringen gebruik antifouling ⁽²⁾	(20.000)	-	-
W.4 Terugdringen smeermiddelengebruik	15.000	5.000	5.000
Landelijk gebied			
L.1 Beïnvloeding reconstructie	-	-	-
L.2 Actief perceelsrandenbeheer	5.000	25.000	25.000
L.3 Celkalk als bestrijdingsmiddel ⁽³⁾	(25.000)	(25.000)	-
L.4 Stimuleren voorlopers reductie bestrijdingsmiddelengebruik landbouw	6.000	6.000	6.000
L.5 Publicatie/communicatie landbouw	12.500	12.500	12.500
Stedelijk gebied			
S.1 Monitoring implementatie handboek Onkruid vergaat wel!	10.000	12.000	12.000
S.2 Beperking chemische onkruidbestrijding op bedrijventerreinen	10.000	20.000	15.000
S.3 Waterkwaliteit in duurzaam bouwen	5.000	28.500	-
S.4 Samenwerking met Duurzaam Huis Leidsche Rijn	16.500	16.500	16.500
S.5 Schoon water in de stad	20.000	20.000	20.000
S.6 Cursus duurzaam tuinieren in grondwaterbeschermingsgebieden	3.000	6.000	6.000
TOTAAL	206.000	254.500	181.000

1 AGV investeert vanuit andere kaders tweemaal 10.430 euro in actie W.1

2 AGV investeert vanuit andere kaders 20.000 euro voor de voorbereiding van een borstelbaan

3 HDSR investeert vanuit andere kaders tweemaal 25.000 in actie L.3

* de inzet en kosten voor 2004/2005 worden te zijner tijd nader ingevuld

5.8 Verdeling kosten en inzet

De tabellen 5.3 en 5.4 geven de verdeling van de kosten en inzet voor de acties over de betrokken partijen. De volgende acties/projecten worden separaat gefinancierd en zijn deels- of niet in de begroting van het MJAP 2002-2005 opgenomen:

- V.1: Aanpak run-off en verwaaiing bij provinciale wegen (deels gefinancierd door provincie en Rijkswaterstaat)
- W.2: Aanpak inzameling afvalstoffen binnenvaart (intern gefinancierd door Rijkswaterstaat)

Tabel 5.7 Verdeling van de inzet van het MJAP 2002-2005 (uren, 1 FTE = 1350 uur)

	2003	2004*	2005*
Provincie Utrecht	1430	1100	630
RWS	515	375	315
AGV	735	660	295
HDSR	665	590	345
WVE	735	640	425
GLTO	170	135	50
LNV	165	130	85
GWA	180	165	30
NMU	230	195	90
gemeenten	100	100	0
gemeente Utrecht	75	75	50
gemeenten Amersfoort	75	75	50
Hydron	30	30	0
TOTAAL	5.105	4.270	2.365
TOTAAL (FTE)	3,8	3,2	1,7
waarvan provincie en waterbeheerders	4.080 (3,0 FTE)	3.365 (2,5 FTE)	2.010 (1,5 FTE)

* de inzet en kosten voor 2004/2005 worden te zijner tijd nader ingevuld

Naast deze inzet voor de acties vereisen de platformactiviteiten een basisinzet: overleg, organisatie, coordinatie en regie. Deze is als volgt verdeeld: AGV, HDSR, WVE, RWS (organisatie en overleg: 0,1 FTE per partij (0,4 FTE). Provincie Utrecht (organisatie, coordinatie en regie): 0,5 FTE. Samen levert dit een basisinzet van 0,9 FTE.

Kanttekening

Waterschap Vallei & Eem heeft aangegeven voor 2003, naar het zich nu laat aanzien, niet aan de voor acties en organisatie vereiste inzet te kunnen voldoen. Van de in totaal gevraagde 860 uur kan 600 uur geleverd worden. Dit betekent onder meer dat de actie "Onkruidbestrijding bedrijventerreinen" daarom vooralsnog niet van start zal gaan. Rijkswaterstaat directie Utrecht heeft aangegeven dat van de in totaal gevraagde 650 uur, in 2003 600 uur geleverd zal kunnen worden. Dit betekent een beperking bij het deelnemen aan de verschillende acties.

Tabel 5.8 Verdeling van de kosten voor het MJAP 2002-2005 (euro)

	2003	2004	2005
Provincie Utrecht	39.750	55.750	36.500
RWS	22.500	13.000	10.000
AGV	50.000	52.000	37.750
HDSR	46.250	60.250	40.000
WVE	43.000	53.500	36.750
GLTO	1.000	5.000	5.000
LNV	1.000	1.000	1.000
GWA	1.000	6.000	6.000
gemeenten	500	5.000	5.000
gemeente Utrecht	-	-	-
gemeente Amersfoort	-	-	-
Hydron	1.000	3.000	3.000
TOTAAL	206.000	254.500	181.000
waarvan provincie en waterbeheerders	201.500	234.500	166.000

Kanttekening

Rijkswaterstaat directie Utrecht heeft aangegeven voor platformprojecten in 2003 van het gevraagde bedrag slechts 5.500 euro te kunnen toezeggen (Run-off en Informatievoorziening). De overige bijdragen kunnen niet worden verleend of zijn onzeker (Stimuleren voorlopers bestrijdingsmiddelenreductie, Waterkrant, Waterkwaliteit in duurzaam bouwen en Bio-smeermiddelen). Binnen de Stuurgroep is overleg hieromtrent gaande (oktober 2002).

5.9 Voorlopige planning

Tabel 5.9 Globale planning van MJAP 2002-2005

		2002-2	2003-1	2003-2	2004-1	2004-2	2005-1	2005-2
Algemene acties								
A.1	Bestrijdingsmiddelenonderzoek: communicatie resultaten naar doelgroepen							
A.2	Aansluiten bij lopende projecten en bestaande beleids-overleggen							
A.3	Emissieaanpak in KRW en WB21							
A.4	Proefgebieden MTR							
A.5	Investeren in landelijke aanpak diffuse bronnen en interprovinciale samenwerking							
A.6	Informatievoorziening diffuse bronnen/emissies							
A.7	Verkenning interactie grondwater-oppervlaktewater							
Verkeer en vervoer								
V.1	Aanpak run-off en verwaaing bij provinciale wegen							
V.2	Uitvoering van demonstratieproject bij de A12							
V.3	Alternatieven gladheidsbestrijding							
Waterverkeer								
W.1	Afvalwaterproblematiek recreatievaart; stimulering inbouw vuilwatertanks							
W.2	Aanpak inzameling afvalstoffen binnenvaart							
W.3	Terugdringen gebruik antifouling							
W.4	Terugdringen smeermiddelengebruik							
Landelijk gebied								
L.1	Beïnvloeding reconstructie							
L.2	Actief perceelsrandenbeheer							
L.3	Celkalk als bestrijdingsmiddel							
L.4	Stimuleren voorlopers reductie bestrijdingsmiddelengebruik landbouw							
Stedelijk gebied								
S.1	Monitoring implementatie handboek Onkruid vergaat wel!							
S.2	Beperking chemische onkruidbestrijding op bedrijventerreinen							
S.3	Waterkwaliteit in duurzaam bouwen							
S.4	Samenwerking met Duurzaam Huis Leidsche Rijn							
S.5	Schoon water in de stad							
S.6	Cursus duurzaam tuinieren in grondwaterbesch. gebieden							

Literatuurverwijzingen

1. Platform Diffuse bronnen Utrecht. Plan van Aanpak Diffuse Bronnen, februari 1999.
2. I.S. Mayer en B. Enserink, Spanningen in het diffuse bronnen beleid: netwerkanalyse en procesadviezen diffuse bronnen in de provincie Utrecht, 2000.
3. DHV, Van bron naar water, 2000.
4. DHV, Van bron naar water: diffuse bronnen Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, 2001.
5. Alterra en BOOM, Schoon water in de stad: voorbeelden van maatregelen en strategieën voor de aanpak van diffuse verontreinigingen in stedelijk gebied, 2000.
6. DHV, Haalbaarheid MTR 2010: scenariostudie met het oog op aanvullende bron- en effectgerichte maatregelen, december 2000.
7. De Straat Milieu-adviseurs, Evaluatie Project Diffuse Bronnen Utrecht, 2002.
8. De Straat Milieu-adviseurs, populaire samenvatting evaluatie project diffuse bronnen Utrecht, 2002.
9. Regioteam Zuiver Zeeuws Water, Naar schoon en helder water in Zeeland: Zeeuws actieprogramma diffuse bronnen 2000-2002, april 2001.
10. Regioteam Schoon Gelders Water, Werkprogramma 2000-2002, 2000 (?).
11. Regioteam Diffuse bronnen Zuid-Holland, Aanpak diffuse verontreiniging van watersystemen: voortschrijdende meerjarenplanning 2001 en verder, 2001.
12. De Straat Milieu-adviseurs, Plan van aanpak diffuse bronnen Provincie Flevoland 2001-2004, april 2001.
13. Rijkswaterstaat, Het Manifest van Utrecht, april 2001.
14. Commissie Waterbeheer 21^e eeuw, Waterbeleid voor de 21^e eeuw: geef water de ruimte die het verdient, augustus 2000.
15. Europese Parlement, Richtlijn 2000/60/EG van het Europese Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, oktober 2000.

16. Europese Gemeenschap, Beschikking Nr. 2455/2001/EG van het Europese Parlement en de Raad van 20 november 2001 tot vaststelling van de lijst van prioritaire stoffen op het gebied van het waterbeleid en tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG.
17. AGV/DWR, Plan van Aanpak emissies 2001-2005, 2001.
18. De Straat Milieu-adviseurs, Emissiebeheersplan Waterschap Vallei & Eem, 2002.
19. Ministerie van V&W, Bestuurlijke notitie Watertoets: Waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten, oktober 2001.
20. Ministerie van V&W, Handreiking Watertoets: Waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten, oktober 2001.
21. CIW, Concept-richtlijn voor de regionale rapportage tussendoelen, 2002.
22. Rijkswaterstaat directie Utrecht, Inventarisatie waterkwaliteitsbeeld Amsterdam-Rijnkanaal, 1998.
23. Ministerie van V&W, Jaarboek monitoring Rijkswateren.
24. Watersysteemrapportage Noordzeekanaal, Amsterdam-Rijnkanaal, Kanaal Gent-Terneuzen, Twenthekanalen 1997 (meetgegevens 1986-1998).
25. Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden: Jaarverslag waterkwaliteit 2000 (meetgegevens 2000).
26. AGV/DWR: Voortgangsrapportage WBP (meetgegevens 2000).
27. Waterschap Vallei & Eem: Waterverontreiniging en Bronnen in beeld (nutriënten 1995-2000, zware metalen en PAK:1990-2000).
28. R.H. Jongbloed, J.H.J. Hulskotte en C. Kempenaar, Bestrijdingsmiddelen in stroomgebieden en grondwaterbeschermingsgebieden in de provincie Utrecht: berekeningen voor landbouw en niet-landbouw toepassingen vanuit diffuse bronnen, juni 2002.
29. M. Cuijpers en D. Poos, Regioplatforms diffuse bronnen: aanpak gepeild, Indicatie stand van zaken aanpak diffuse bronnen van waterverontreiniging bij de regioplatforms diffuse bronnen, RIZA werkdocument 2002.082x, maart 2002.

30. CIW, Concept richtlijn wegwater, 2002.
31. De Straat Milieu-adviseurs, achtergronddocument prioritering acties diffuse bronnen aan de hand van een checklist, 2002 (concept).

Bijlagen

Bijlage 1: Afkortingen

Bijlage 2: Samenstelling Stuurgroep, Platform en Werkgroep Planvoorbereiding

Bijlage 3: Checklist voor nieuwe acties

Bijlage 4: Geactualiseerde schets Utrechtse problematiek

Bijlage 5: Acties 2002-2005

Bijlage 6: Acties binnen andere netwerken en organisaties

Bijlage 7: Factsheets probleemstoffen en kaartje runoff en verwaaiing

Bijlage 1

Afkortingen

Bijlage 1: Afkortingen

De volgende afkortingen worden in de tekst veel gebruikt:

EBP:	Emissiebeheersplan
KRW:	Europese Kaderrichtlijn Water
MJAP:	MeerJaren-ActieProgramma
NW4:	4 ^e Nota Waterhuishouding
WB21:	Project Waterbeheer 21 ^e eeuw
AGV/DWR:	Hoogheemraadschap van Amstel, Gooi en Vecht / Dienst Waterbeheer en Riolering
HDSR:	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
RWS:	Rijkswaterstaat
WVE:	Waterschap Vallei & Eem
PAK:	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (groep van verbindingen)
PCB:	Poly Chloor Bifenylen (groep van verbindingen)
MTR:	Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau (vigerende minimum waterkwaliteitsnorm uit NW4)
streefwaarde:	Waterkwaliteitsdoelstelling voor 2010 die samenvalt met het "verwaarloosbaar risiconiveau" (VR).

Bijlage 2

Samenstelling Stuurgroep, Platform en Werkgroep Planvoorbereiding

Bijlage 2: Samenstelling Stuurgroep, Platform en Werkgroep Planvoorbereiding (zomer 2002)

Stuurgroep Diffuse Bronnen Utrecht

- Mw. J.G.J. Kamp, gedeputeerde Water Provincie Utrecht (voorzitter Stuurgroep, vanaf 1997);
- Mw. T.A. Molenaar-Langeveld, lid dagelijks bestuur Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (vanaf 1998);
- Dhr. K. van de Langemheen, dijkgraaf van Waterschap Vallei & Eem (vanaf 1997);
- Dhr. A. van de Nadort, directeur Water van Rijkswaterstaat directie Utrecht (vanaf 1998);
- Dhr. D. Vergunst, dijkgraaf Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (vanaf 1998);
- Dhr. J.C. de Jong, burgemeester van Montfoort (vanaf 2001).

Platform Diffuse Bronnen Utrecht

- provincie : vijf personen vanuit 4 sectoren (1 persoon is alleen agendalid);
- waterschappen: DWR/AGV, HDSR, WVE;
- rijkswaterstaat: directie Utrecht;
- landbouw: LNV directie noord-west, GLTO zuid-midden-oost;
- milieugroeperingen: Natuur en Milieufederatie Utrecht;
- drinkwaterbedrijven: Gemeentewaterleidingen Amsterdam, Hydron Midden Nederland;
- gemeenten: Utrecht, Amersfoort;
- VROM Inspectie (agendalid);
- Kamer van Koophandel Utrecht (agendalid);
- Milieudienst NW-Utrecht (agendalid).

Werkgroep Planvoorbereiding

- Liesbeth Vogelesang (Provincie Utrecht, voorzitter);
- Jan de Beer (RWS directie Utrecht);
- Jolanda van Dijk (AGV/DWR);
- Herman van Rooijen (HDSR);
- Erik Wondergem (WVE).

Bijlage 3

Checklist voor nieuwe acties

Bijlage 3: Checklist voor nieuwe acties

Criteria voor stof(fen) waarop de actie zich richt:

- Mate en omvang van normoverschrijding (MTR).

Criteria voor bron(nen) waarop de actie zich richt:

- Bijdrage bron aan de totale verontreiniging.
- Geschiktheid voor aanpak in platformverband.
- Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak voor aanpak bron.
- Reeds lopende acties en maatregelen.

Criteria voor beoordeling van de actie:

- Mate waarin de actie bijdraagt aan een substantiële verbetering van de waterkwaliteit.
- Kosteneffectiviteit van de maatregel.
- Mogelijkheid van integratie van de aanpak in andere netwerken of organisaties.
- Inhaken op nieuwe ontwikkelingen en trends.
- Gericht op structurele resultaten.
- Meerwaarde van de Platformaanpak boven aanpak door afzonderlijke organisaties.
- Bestuurlijk, ambtelijk en maatschappelijk draagvlak voor de actie.
- Brongerichtheid.
- Samenhang met wettelijke taken.
- Handhaafbaarheid en/of monitorbaarheid.
- Aansprekendheid van de actie.

Bijlage 4

Waterkwaliteit, emissies en benodigde emissiereductie

1 Waterkwaliteit, emissies en benodigde emissiereductie

1.1 Probleemstoffen oppervlaktewater en waterbodem

Provinciebreed overzicht probleemstoffen

In 1999 is een provinciebreed overzicht opgesteld van probleemstoffen [bron 3]. Voor het oppervlaktewater is dit gebaseerd op de mate van MTR-overschrijding voor de periode 1994-1997. Voor de waterbodem is gebruik gemaakt van de toetsresultaten (ENW) voor de periode 1988-1997. Het provinciebrede overzicht van probleemstoffen wordt in tabel 1.1 samengevat.

Tabel 1.1 Provinciebreed overzicht van probleemstoffen

stof	water	waterbodem
nutriënten: fosfaat	X	
nutriënten stikstof	X	
zware metalen: koper	X	X
zware metalen: nikkel	X	X
zware metalen: zink	X	X
PAK: benzo(a)pyreen	X	10-PAK
PAK: fluorantheen	X	10-PAK

Bestrijdingsmiddelen

In 2002 rondde de provincie Utrecht een zeer uitvoerige inventarisatie van de bestrijdingsmiddelenproblematiek af [bron 28]. Hierbij werden op basis van het potentiële gebruik en de milieubelasting per gebruik de belangrijkste middelen voor het oppervlaktewater en het grondwater in beeld gebracht.

De belangrijkste bestrijdingsmiddelen zijn:

- Oppervlaktewater niet-landbouw: chloorpyrifos, deltamethrin en permethrin, parathion-ethyl en pyrazofos;
- Oppervlaktewater landbouw: deltamethrin, pirimicarb, fenbutatinoxide, parathion-methyl, thiram, diflubenzuron, lindaan, linuron, monolinuron en chloorpyrifos;
- Oppervlaktewater antifouling: diuron, irgarol, koper;
- Grondwater : MCPA, bentazon, mecoprop-p, propoxur en chloorthalonil, aldicarb, isoproturon, maneb, pendimetholin en simazine (waarvan buiten de landbouw vooral MCPA (spoorwegen) en propoxur (volkstuinten)).

In totaal zijn er 39 probleemstoffen bij landbouwtoepassingen. De tien belangrijkste probleemstoffen die in alle stroomgebieden samen in de grootste aantallen teelten aanleiding kunnen geven tot overschrijding zijn: deltamethrin, pirimicarb, fentubatinoxide, paration-methyl, thiram, diflubenzuron, lindaan, linuron, monolinuron en chloorpyrifos. In de niet-landbouw zijn er zes probleemstoffen. Permethrin is hier de grootste probleemstof, gevolgd door deltamethrin, pyrazofos, chloorpyrifos, parathion en MCPA.

De milieubelasting-oppervlaktewater kan per deelgebied variëren. Niet elke waterbeheerder heeft dus met dezelfde probleemstoffen van doen.

Rijkswaterstaat Directie Utrecht

Rijkswaterstaat directie Utrecht beheert het Amsterdam-Rijnkanaal en Lekkanaal (ARK). Uit de inventarisatie waterkwaliteitsbeeld Amsterdam-Rijnkanaal, de evaluatie daarvan door RIZA en de landelijke monitoring kwaliteit rijkswateren blijkt dat de probleemstoffen in dit kanaal goed aansluiten bij de Utrechtse probleemstoffen. RIZA concludeert dat totaal-stikstof, totaal-fosfaat, totaal-koper, totaal-nikkel en totaal-zink op grond van de overschrijding van het MTR als probleemstof in het oppervlaktewater gezien moeten worden.

Tabel 1.2 Overzicht probleemstoffen RWS directie Utrecht voor de periode 1995-1997. De trend (1986-1998 nutriënten en 1994-1998 zware metalen) en de mate van overschrijding betreffen alleen meetpunt Nieuwegein, de beoordeling voor de zware metalen betreft de gehalten in het zwevende stof.

stof	fractie meetpunten dat aan het MTR voldoet (2 punten)	trend ¹	concentratie / MTR
nutriënten: fosfaat	0%	+	1,1
nutriënten stikstof	0%	0	2
zware metalen: zink	0%	0	0,8
zware metalen: nikkel	50%	0	1
zware metalen: koper	0%	0	1

1 waterkwaliteit wordt slechter (-), geen duidelijke trend (0), waterkwaliteit wordt beter (+)

Toetsing aan de drinkwaternorm levert chloride, diuron en MCPA als extra probleemstof.

De kwaliteit van het zwevend stof is in de Watersysteemrapportage Rijkswateren nader onderzocht. Hier komen de volgende aanvullende probleemstoffen naar voren:

- HCB (bestrijdingsmiddel);
- PAK: antracene, benzo(a)antracene en fenantreen;
- PCB (alle).

Overigens levert de Watersysteemrapportage Rijkswateren 1997 voor meetpunt Nieuwegein een veel gunstiger beeld van de waterkwaliteit. Van de zware metalen voldoet in die rapportage alleen koper niet aan de norm.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

HDSR beoordeelt de waterkwaliteit in haar gebied jaarlijks. Hieruit blijkt dat de probleemstoffen nog steeds goed aansluiten bij het provinciale overzicht, met dien verstande dat ook (het gebrek aan) zuurstof als probleemstof gezien moet worden. De volgende tabel geeft een overzicht voor de probleemstoffen, gebaseerd op een beoordeling van 45 meetpunten.

Tabel 1.3 Overzicht probleemstoffen HDSR voor het jaar 2000, de trend betreft een analyse van de afgelopen 10-jaar.

stof	fractie meetpunten dat aan het MTR voldoet	trend ¹	concentratie/ MTR
zuurstof	45%	-	0,8-1,7
nutriënten: fosfaat	20%	+	1-4
nutriënten stikstof	40%	+	0,9-1,5
zware metalen: zink	70%	+	1-2
zware metalen: nikkel	45%	+	0,8-1,5
zware metalen: koper	<5%	-	2-4

¹ waterkwaliteit wordt slechter (-), geen duidelijke trend (0), waterkwaliteit wordt beter (+)

HDSR voert op 6 punten een screening uit naar bestrijdingsmiddelen. Deze liggen allen in de buurt van potentiële bronnen (fruitteelt of glastuinbouw). Van de ca. 140 middelen waarop wordt gescreend, zijn er 54 daadwerkelijk één of meermaal aangetroffen. Voor 8 stoffen werd één of meer keren een overschrijding van het MTR geconstateerd. Simazine, carbendazim en propoxur moeten als ernstig problematisch beschouwd worden. Verder komen geringe overschrijdingen van het MTR voor van carbaryl, MCPA, endrin en VOX.

Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

AGV/DWR heeft de waterkwaliteit op grond van de meetgegevens van 2000 beoordeeld. Hiertoe is gebruik gemaakt van ecologische normen (doorzicht, zuurstof, BZV, chloride) of van het MTR. Het resultaat is weergegeven in de volgende tabel. Voor de waterbodem viel 40% in 1999 in de klasse 3 of 4.

Tabel 1.4 Overzicht waterkwaliteit AGV/DWR voor het jaar 2000, uitgedrukt in percentage van de meetpunten dat aan de norm voldoet. Trends in de waterkwaliteit en de mate van normoverschrijding zijn niet beschikbaar.

stof	fractie meetpunten dat aan norm voldoet
doorzicht	58%
zuurstof	ca. 35%
BZV	ca. 95%
chloride	65%
nutriënten: fosfaat	36%
nutriënten stikstof	42%
zware metalen	40%
PAK	77%

Waterschap Vallei en Eem

WVE voerde in 2001 een gebiedsgerichte analyse van de waterkwaliteit uit van de probleemstoffen fosfaat, stikstof, koper, zink, nikkel en benzo(a)pyreen en fluorantheen. Hiertoe is ge-

bruik gemaakt van de meetgegevens voor de periode 1995-2000. De volgende tabel geeft per probleemstof een samenvatting van de belangrijkste resultaten, gebaseerd op de mate van overschrijding van het MTR. Ook hier geldt dat de beoordeling het gehele beheersgebied betreft, inclusief het gedeelte in de provincie Gelderland.

Tabel 1.5 Overzicht probleemstoffen WVE voor de periode 1995-2000 (nutriënten) of 1990-2000 (zware metalen en PAK). De trend in de waterkwaliteit is onderzocht maar blijkt gering te zijn.

stof	fractie meetpunten dat aan het MTR voldoet	concentratie / MTR
nutriënten: fosfaat	ca. 5%	1-3
nutriënten stikstof	ca. 5%	1-2
zware metalen: zink	ca. 30%	1-1,5
zware metalen: nikkel	ca. 70%	1-1,5
zware metalen: koper	ca. 5%	2-3
PAK: benzo(a)pyreen	100%	nvt
PAK: fluorantheen	100%	nvt

1.2 Specifieke gebieden

Uit de rapportages zijn enkele gebieden af te leiden die duidelijk hoger dan gemiddeld zijn verontreinigd. Bij alle waterbeheerders geldt dat grote delen van de beheersgebieden kampen met problematische concentraties voor de algemene probleemstoffen (nutriënten, koper, zink, nikkel, PAK).

Voorals Waterschap Vallei en Eem heeft een aantal vrij afwaterende stroomgebieden. Deze bestaan uit een stelsel van watergangen, waarvan het bovenstroomse deel vaak niet aan de norm voldoet maar de waterkwaliteit in stroomafwaartse richting toeneemt. Deze informatie gaat het detailniveau van de stroomgebieden te boven. Hetzelfde geldt voor het water in het stedelijke gebied dat ook vaak bovengemiddeld is verontreinigd.

Voor het Amsterdam-Rijnkanaal/Lekkanaal (Rijkswater) is niet aan te geven of dit bovengemiddeld is verontreinigd, omdat dit het enige watersysteem is dat bij de betreffende waterbeheerder in beheer is.

Tabel 1.6 Overzicht van gebieden die sterker dan gemiddeld zijn verontreinigd in de provincie Utrecht.

(stroom)gebied	beheerder	probleem
Utrechtse Heuvelrug-Kromme Rijn	HDSR	Bovengemiddelde normoverschrijding, vooral voor koper en fosfaat. Mogelijk dominant meetpunt in de Kromme Rijn, nabij effluentlozing van RWZI.
Binnenveld	WVE	Bovengemiddelde normoverschrijding voor koper, zink, stikstof en fosfaat uit landbouw en RWZI.
Benedenloop Renkumse en Heelsumse beek	WVE	Bovengemiddelde normoverschrijding voor stikstof, fosfaat, koper uit verkeer en depositie en landbouw.
Lunterse en Barneveldse beek	WVE	Bovengemiddelde normoverschrijding voor koper, zink, stikstof en fosfaat uit landbouw en RWZI.
Grift-Valleikanaal-Eem	WVE	Bovengemiddelde normoverschrijding voor stikstof, fosfaat, koper en zink uit landbouw en RWZI-effluent.

Voor de bestrijdingsmiddelen geldt dat de milieubelasting vanuit de landbouw vooral geconcentreerd is in de stroomgebieden ARK/Lek, Kromme Rijn/ARK, Leidsche Rijn en de Lopikerwaard. Voor de niet-landbouw zijn dit stroomgebied Eem, Kromme-Rijngebied, Leidsche Rijn en Stad Utrecht. De problematiek van antifouling concentreert zich in Amstelland-West, Vecht en Eem.

De vier grondwaterbeschermingsgebieden met de grootste gebruiksbelasting van landbouw en niet-landbouwmiddelen (qua hoeveelheid) per oppervlakte-eenheid zijn Cothen, Loosdrecht, Bilthoven en Zeist. De uitspoeling per oppervlakte-eenheid ligt vooral hoog in dezelfde gebieden, aangevuld met Soest, Bunnik, Linschoten en Loosdrecht.

Gebieden met relatief veel grasland kunnen problemen hebben met uitspoeling door landbouwkundig gebruik (Bethunepolder, Groenekan, Woerden-Kamerik). Het potentieel grondwaterbeschermingsgebied Rhenen is een van de meest belaste gebieden ten aanzien van voor het risico van uitspoeling naar het grondwater.

1.3 Trends in de waterkwaliteit

HDSR heeft een trendanalyse uitgevoerd voor de kwaliteitsontwikkeling van de belangrijkste probleemstoffen (periode 1991-2000). Voor zuurstof en koper is er in een aantal meetpunten sprake van een licht negatieve trend in de waterkwaliteit. Voor de andere probleemstoffen (nutriënten, zink en nikkel) is in een aantal meetpunten sprake van een lichte verbetering van de waterkwaliteit. In veel meetpunten is geen duidelijke trend in de waterkwaliteit zichtbaar. Ook WVE voerde een trendanalyse uit maar constateerde hierbij de afgelopen 10 jaar geen significante verandering van de waterkwaliteit.

Voor het Amsterdam-Rijnkanaal en Lekkanaal zijn trendlijnen beschikbaar voor de nutriënten in het meetpunt Nieuwegein. Hierin is vooral voor fosfaat in de periode 1986-1998 een forse concentratiedaling zichtbaar.

HDSR geeft aan dat op basis van de autonome ontwikkeling ten gevolge van generieke maatregelen de waterkwaliteit slechts summier zal verbeteren. In het Kromme Rijn gebied zijn wel verbeteringen in de waterkwaliteit te verwachten. Het effluent van de zuivering van Driebergen wordt nagezuiverd. In het Langbroekerweteringgebied krijgt 430 ha landbouwgebied de natuurfunctie. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre de overige effluënten verbeterd moeten worden zodat zij geen belemmering meer vormen voor het bereiken van de MTR-doelstelling.

1.4 Emissies

Het overzicht van de emissies is gebaseerd op de volgende documenten:

- Provinciebrede emissieanalyse: Van Bron naar Water;
- Bestrijdingsmiddeleninventarisatie provincie Utrecht;
- Emissie-analyse AGV/DWR.

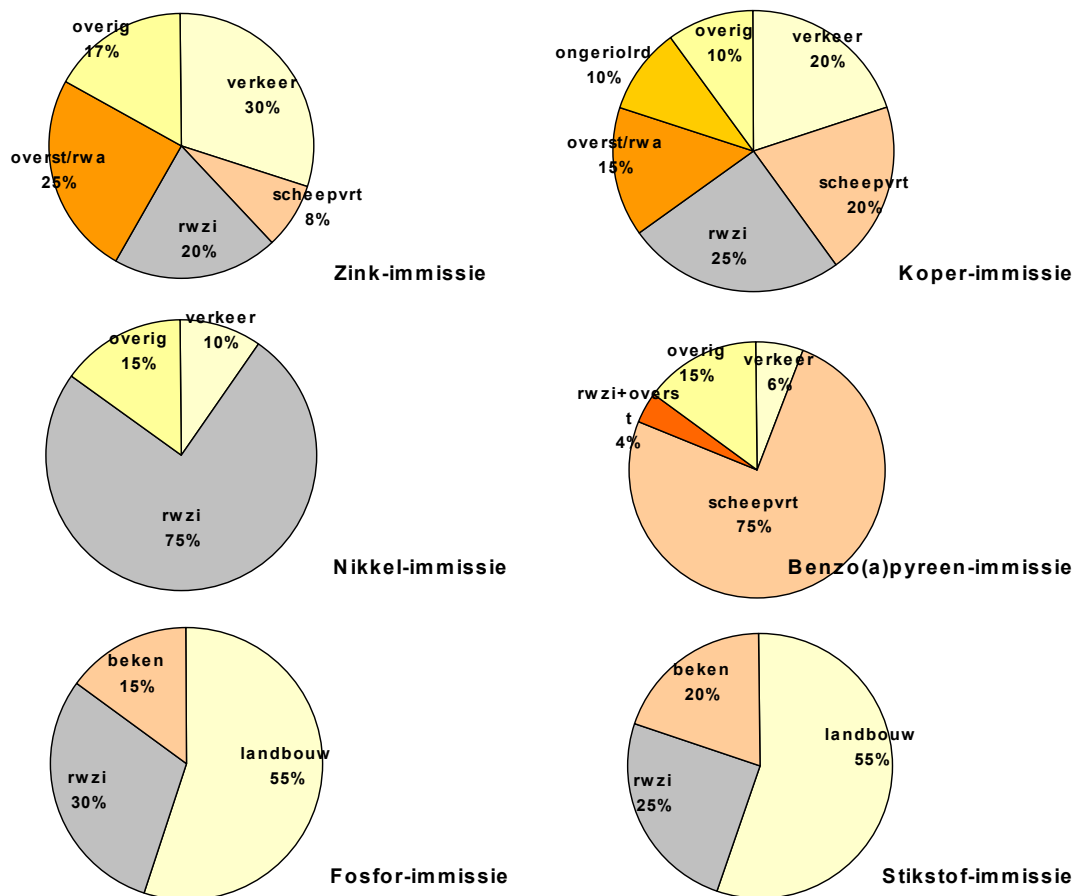
De emissieberekeningen zijn gebaseerd op de destijdsse inzichten. Recent zijn door het RIZA een aantal forse wijzigingen in de rekenmethodiek aangebracht, waardoor de nationale emissieverkenningen thans mogelijk een andere verdeling over de verschillende bronnen laat zien.

Provinciebrede emissieanalyse

In 1999 is een emissieanalyse uitgevoerd voor de provinciale probleemstoffen [bron 3]. Bij deze analyse is zowel gekeken naar de bruto emissie (= 'wat komt er vrij?') als de netto emissie (= 'wat komt er in het water?') van de belangrijkste probleemstoffen. Hierbij is een gebiedsgerichte aanpak gevolgd, waarbij de provincie langs hydrologische grenzen is opgedeeld in zeventien deelgebieden. Deze netto emissie (ook wel genoemd 'immissie') is in onderstaande figuur voor de provinciale probleemstoffen weergegeven.

Voor zink is de belasting van het oppervlaktewater voor iets meer dan de helft afkomstig van RWZI's, overstorten en regenwaterlozingen. Achterliggende bronnen zijn zinken bouwmaterialen (zoals dakgoten) en verkeer. Andere helft van de belasting komt via diverse diffuse lozingen. Achterliggende bronnen zijn hier verkeer (bandenslijpsel), scheepvaart (binnenvaart), directe afspoeling van bouwmaterialen en atmosferische depositie. Recent onderzoek laat zien dat de bijdrage van atmosferische depositie waarschijnlijk groter is en dat de bijdrage van zinken bouwmaterialen mogelijk kleiner is.

Voor koper zijn de uitloging van aangroeiwerende verf van recreatievaartuigen en weg- en treinverkeer de belangrijkste bronnen. Het overige koper is afkomstig van koperen waterleidingen, dat rechtstreeks of via riooloverstorten en RWZI's het oppervlaktewater bereikt. De nikkelemisatie wordt in hoofdzaak door de industrie veroorzaakt en komt met name via de riolering of RWZI's in het water en het zuiveringsslib terecht.

Figuur 1.1: Bijdragen van de verschillende broncategorieën aan de totale belasting van het oppervlaktewater in de provincie Utrecht voor de belangrijkste probleemstoffen [bron 3]

Veruit de belangrijkste bron van PAK (zowel benzo(a)pyreen als fluorantheen) is de scheepvaart.

Voor de nutriënten (stikstof en fosfor) vormt de landbouw de belangrijkste bron. Daarnaast komen via RWZI's veel nutriënten in het oppervlaktewater. Overstorten en atmosferische depositie zijn alleen voor stikstof van belang.

Bestrijdingsmiddelen Utrecht

Hoewel het gebruik in de landbouw een factor drie groter is dan het gebruik in de niet-landbouwtoepassingen, is de berekende milieubelasting over de gehele provincie gezien voor de landbouwtoepassingen slechts iets hoger dan voor de niet-landbouwtoepassingen. Ten aanzien van de gegevens over de recreatievaart zijn echter nog veel onzekerheden ten aanzien van emissies en gebruik.

In verband met het oppervlaktewater zijn binnen de landbouw de teeltgroepen akkerbouw, boomkwekerijgewassen, maïs pit- en steenvruchten en vollegrondsgroente belangrijk. Binnen de landbouw zijn de teelten met een substantieel gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden: pit- en steenvruchten, maïs, gras en akkerbouw. Wat de emissies naar het grondwater betreft, springen binnen de landbouw de teelten gras (40,5%) en maïs (25,9%) eruit. Het gebruik in 2000 was lager dan in 1998 (binnen de landbouw 39%, daarbuiten 9%). Dit hangt onder meer samen met weersomstandigheden, het gebruik van meer geconcentreerde middelen en een lagere dosering. De berekende milieubelasting nam verhoudingsgewijs minder af voor de landbouw (28%, inclusief teeltvrije zones) en meer voor de niet-landbouw (25%).

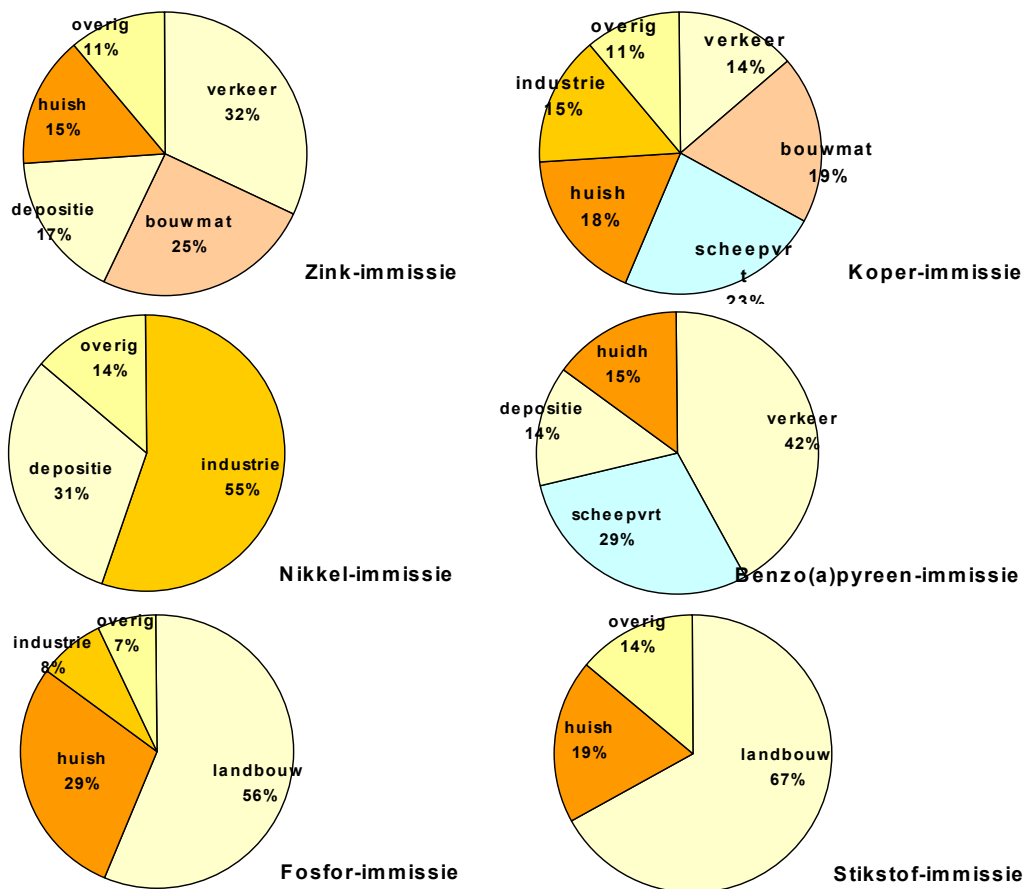
De niet-landbouwtoepassingen met het grootste gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden zijn: particuliere woningen, openbaar groen, spoorwegen, wegen en verhardingen binnen de bebouwde kom en woningbouwverenigingen. Bij deze niet-landbouwtoepassingen zijn voor de emissies naar het grondwater vooral van belang de toepassingen in openbaar groen, spoorwegen, particuliere woningen. Hierbij gaat het vooral om de stof MCPA. De totale milieubelasting de niet-landbouw toepassingen is met 25% afgenomen. Dit is meer dan de afname van 9% van het totale gebruik van niet-landbouwmiddelen in Utrecht.

AGV/DWR

Op basis van de provinciebrede emissieanalyse heeft AGV/DWR in 2000 voor haar eigen beheersgebied een emissieanalyse laten uitvoeren. Voor tien probleemstoffen zijn de emissies in kaart gebracht, waarbij het beheersgebied van DWR opgesplitst in twaalf stroomgebieden. Afgezien van de bestrijdingsmiddelen, zijn dezelfde probleemstoffen beschouwd als bij de provinciale analyse. Verschil met de provinciale emissieanalyse is dat DWR de immissies presenteert voor de 'achterliggende' bronnen niet per 'uitstroompunt' (bijv. RWZI, overstort). Mede op basis van de resultaten van de emissieanalyse heeft DWR een plan van aanpak emissies opgesteld.

In figuur 1.2 (volgende bladzijde) is de belasting van het oppervlaktewater (netto emissie) weergegeven voor de provinciale probleemstoffen.

Naast de emissies heeft DWR ook de rol van de inlaat van water in het emissieoverzicht beschouwd. Hieruit blijkt dat via het inlaatwater vaak een aanzienlijke belasting met verontreinigingen plaatsvindt. Deze vracht kan oplopen tot tientallen procenten van de totale belasting. De rol van de inlaat is echter alleen voor de afzonderlijke deelgebiedjes beschouwd.

Figuur 1.2: Bijdragen van de verschillende broncategorieën aan de totale belasting van het oppervlaktewater binnen DWR-gebied voor de belangrijkste probleemstoffen

Gebieden met een hoge belasting

Een duiding van gebieden met een hoge belasting van het oppervlaktewater is betrekkelijk lastig. In de emissieanalyses is hiertoe de “emissiedruk” bepaald, hetgeen de belasting per ha oppervlaktewater is. Een dergelijke indeling werkt echter nadelig voor gebieden met een relatief gering areaal aan oppervlaktewater, zoals delen van het beheersgebied van Waterschap Vallei en Eem (Utrechtse Heuvelrug). Gebieden met een hoge emissiedruk staan in de tabel 1.7 opgesomd.

Tabel 1.7 Overzicht van gebieden met een relatief hoge immissiedruk in de Provincie Utrecht [bron 3 en bron 4]

Stroomgebied	stoffen
Industriegebied NZK/ARK (analyse DWR)	koper, PAK
Stedelijk gebied ASL (analyse DWR)	fosfaat, stikstof
Landelijk gebied ASL (analyse DWR)	stikstof
Utrechtse Heuvelrug (provinciale analyse)	zink, koper, nikkel, fosfaat, stikstof
Eemland (provinciale analyse)	zink, koper, nikkel, fosfaat, stikstof
Heiligenbergerbeek (provinciale analyse)	zink, koper, nikkel, fosfaat, stikstof
Centraal stadgebied (provinciale analyse)	zink, koper, nikkel, PAK
Kromme-Rijn/Amsterdam-Rijnkanaal (provinciale analyse)	zink, koper, nikkel, PAK, fosfaat, stikstof
Maartensdijk (provinciale analyse)	zink, koper, nikkel, fosfaat, stikstof

Voor de landbouw is de milieubelasting met bestrijdingsmiddelen vooral geconcentreerd in vier stroomgebieden: ARK/Lek, Kromme Rijn, ARK, Leidsche Rijn en Lopikerwaard (totaal 72% landbouw). De milieubelasting in de niet-landbouw is voornamelijk geconcentreerd in Eem, Kromme Rijngebied, Leidsche Rijn en Stad Utrecht. De milieubelasting is echter veel meer gespreid dan bij de landbouw.

In het algemeen moet ten aanzien van de regionalisering van de emissies geconstateerd worden dat hoge emissies vaak samenvallen met stedelijk gebied, bedrijventerreinen, glastuinbouwgebieden en gebieden met boomgaarden en boomteelt en de lozing van (RWZI)-effluent. Dit betekent dat de stroomgebieden watergangen zullen bevatten met een hoge- en met een lage belasting. Dit maakt het de belasting van het gehele stroomgebied te beoordelen. In feite vindt de belasting op een kleinere schaal plaats dan de gekozen stroomgebiedindeling.

1.5 Waterkwaliteitsdoelstellingen en emissiereductiedoelstellingen

De volgende tabel geeft een samenvatting van de waterkwaliteitsdoelstellingen die door de verschillende Utrechtse waterbeheerders worden gehanteerd. Rijkswatersaat beschikt nog niet over waterkwaliteitsdoelstellingen. De reden hiervan is dat de waterkwaliteit in het beheersgebied van de directie Utrecht gedomineerd wordt door de kwaliteit van het instromende (Rijn)water. Deze waterbeheerder acht het daarom vooralsnog niet zinvol om eigen waterkwaliteitsdoelstellingen te hanteren.

Tabel 1.8 Overzicht van de waterkwaliteitsdoelstellingen van de waterbeheerders in de Provincie Utrecht

	fysisch-chemische waterkwaliteitsdoelstelling
NW4 (nationaal)	MTR in 2006 en streefwaarde op lange termijn (2010?)
Provincie Utrecht	MTR in 2007 en streefwaarde 2024
RWS directie Utrecht	niet uitgewerkt
AGV/DWR	zware metalen en organische microverontreinigingen MTR in planperiode (2000-2004) nutriëntgehalte zomerperiode < nutriëntgehalte zomerperiode 1991-1996
HDSR	waterkwaliteit voldoet in 2010 aan het MTR
WVE	basisniveau is realisatie van minimumkwaliteit en de streefwaarde volgens de NW4

De genoemde provinciale fysisch-chemische doelstellingen zijn de zgn. basisdoelstellingen die voor alle wateren gelden. Daarnaast onderscheidt de provincie specifieke waterkwaliteitsdoelstellingen voor gebieden met de volgende functies:

- functie natuur;
- functie verwerving natuur en landbouw;
- functie landbouw met waternatuur;
- functie verwerving natuur en waterrecreatie;
- functie stedelijk gebied;
- functie natte ecologische verbingszone;
- functie zwemwater;
- aanduiding gebied met diepe grondwaterstand;
- aanduiding waterwin- en/of grondwaterbeschermingsgebied.

Deze doelstellingen betreffen ecologische doelstellingen (END) of doelstellingen voor de zwem- of drinkwaterkwaliteit. Voor grondwaterbeschermingsgebieden gelden doelstellingen voor de kwaliteit van het infiltrerende water. Dergelijke doelstellingen betreffen naast fysisch-chemische parameters ook parameters op het gebied van inrichting, beheer en onderhoud. Deze normstelling wordt hier verder niet behandeld, omdat deze voor de aanpak van (diffuse)bronnen te ver gaat.

Tabel 1.9 Overzicht van de kwaliteitsdoelstellingen voor de waterbodem van de waterbeheerders in de Provincie Utrecht

	fysisch-chemische doelstelling kwaliteit waterbodem
NW4 (nationaal)	MTR in 2006 en streefwaarde op lange termijn (2010?)
Provincie Utrecht	nieuw sediment MTR in 2007, nieuw sediment streefwaarde 2024
RWS directie Utrecht	niet uitgewerkt
AGV/DWR	Op 75% van de representatieve meetpunten in landelijk en stedelijk gebied voldoet de waterbodemkwaliteit minimaal aan de normen voor klasse 2 baggerspecie.
HDSR	in 2015 is de baggerachterstand weg
WVE	basisniveau is realisatie van minimumkwaliteit en de streefwaarde volgens de NW4

De provincie hanteert als enige een norm voor de basiskwaliteit van het grondwater. Deze is geformuleerd als: "na eenvoudige bewerking geschikt als drinkwater".

Bijzondere aandachtsgebieden

In de Provincie worden een aantal gebieden onderscheiden waar in het bijzonder wordt gestreefd de goede waterkwaliteit te handhaven of de waterkwaliteit te verbeteren. De volgende gebieden worden door de waterbeheerders genoemd:

Tabel 1.10 Overzicht van bijzondere aandachtsgebieden ten aanzien van de waterkwaliteit.

Beheerder	watersysteem
HDSR	Gebied van de Kromme Rijn, vanwege de bovenstroomse ligging ten opzichte van de Vecht.
WVE	beken binnen begrenzing van de ecologische hoofdstructuur
WVE	waterparels (geïsoleerde gebiedjes met schone kwel)
AGV/DWR	Vecht (restauratieplan Vecht)

Ook diverse provinciale gebiedsgerichte projecten hebben mede betrekking op de waterkwaliteit, bijvoorbeeld Langbroekerwetering. Naar oppervlakte geschat beslaan deze projecten meer dan de helft van het Utrechtse watersysteem.

Doelstellingen emissiereductie

Ten aanzien van diffuse bronnen heeft de provincie Utrecht een emissie-reductiedoelstelling geformuleerd. Deze voor de lange termijn als volgt: de streefwaarde voor water- en waterbodembodem wordt gehaald. Het tussendoel is dat de emissies voldoen aan de regionale emissiereductiedoelstelling voor de korte termijn

De algemene emissiereductiedoelstelling van de provincie Utrecht luidt voor de lange termijn dat de waterkwaliteit in 2024 aan de streefwaarde voldoet. Het tussendoel is dat in 2007 de regionale emissiereductiedoelstellingen zijn opgesteld.

AGV/DWR formuleerde de volgende emissiereductiedoelstelling: de emissies van milieubelastende stoffen via zowel punt- als diffuse bronnen zijn zodanig teruggedrongen dat deze geen belemmering meer vormen voor het bereiken van de vereiste of gewenste water- en waterbodembodemkwaliteit.

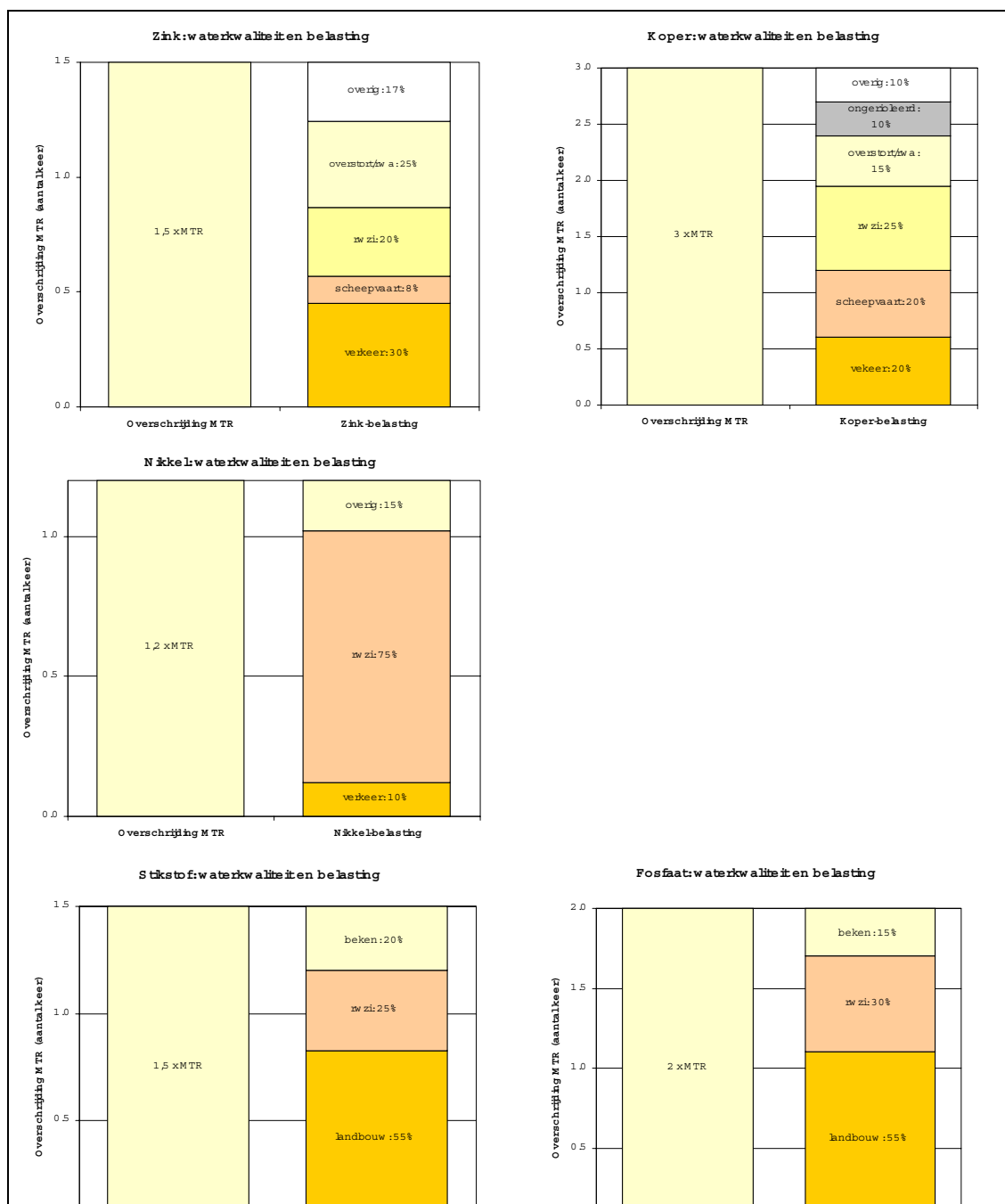
1.6 Indicatie benodigde emissiereducties

De gehalten van de belangrijkste provinciale probleemstoffen overschrijden in veel gevallen nog het MTR. In de voorgaande beschrijving is de mate van normoverschrijding voor een aantal waterbeheerders geschat. Alle waterbeheerders en de provincie streven er naar om op relatief korte termijn (tot 2010) de waterkwaliteit te verbeteren tot op MTR-niveau.

Om een idee te krijgen van de benodigde emissiereducties om deze waterkwaliteitsdoelstelling te halen kunnen de resultaten van de provinciale emissieanalyse afgezet worden tegen de mate van normoverschrijding (globaal gemiddelde voor de gehele provincie). In figuur 1.3 is dit weergegeven voor de belangrijkste provinciale probleemstoffen (behalve de bestrijdingsmiddelen). Dit is evenwel een sterke vereenvoudiging van de werkelijkheid. De berekende emissies zijn gebaseerd op algemene aannames en bovendien wordt de waterkwaliteit bepaald door vele factoren en niet alleen door emissies binnen de provincie Utrecht.

Desalniettemin kunnen grofweg de volgende conclusies getrokken worden:

- De benodigde emissiereductie voor zink bedraagt indicatief 33%. Deze emissiereductie kan met name gerealiseerd worden middels de aanpak van de broncategorieën verkeer, rwzi's en overstorten/regenwaterafvoeren.
- De benodigde emissiereductie voor koper bedraagt indicatief 67%. Deze emissiereductie kan met name gerealiseerd worden middels de aanpak van de broncategorieën verkeer, scheepvaart, rwzi's, overstorten/regenwaterafvoeren en ongerioleerde bebouwing.
- De benodigde emissiereductie voor nikkel bedraagt indicatief 20%. Deze emissiereductie kan met name gerealiseerd worden middels de aanpak van de broncategorieën verkeer, rwzi's en overstorten/regenwaterafvoeren.
- De benodigde emissiereductie voor stikstof en fosfaat bedraagt indicatief respectievelijk 33% en 50%. Deze emissiereductie kan met name gerealiseerd worden middels de aanpak van de broncategorieën landbouw en rwzi's.

Figuur 1.3: Vergelijking tussen oppervlaktewaterkwaliteit en immissie voor de provinciale probleemstoffen, uitgezonderd bestrijdingsmiddelen

1.7 Haalbaarheid emissiereducties

Voor emissiereducties geldt dat het lastig is om maatregelen te vertalen naar het effect op de waterkwaliteit. In de eerste plaats is het emissiereducerende effect van een maatregel moeilijk te voorspellen en in de tweede plaats is het erg lastig is een emissie te vertalen naar een waterkwaliteit. Gedetailleerde uitspraken over te verwachten waterkwaliteitseffecten van maatregelen zijn dus niet mogelijk.

Wel kan grofweg aangenomen worden dat er een rechtlijnig verband bestaat tussen de omvang van de emissie en de concentraties in het oppervlaktewater. Er mag verwacht worden dat een verdubbeling van de emissies grofweg leidt tot een verdubbeling van de concentraties. Omdat het huidige belastingsniveau op hoofdlijnen bekend is en ook de huidige concentraties bekend zijn, kan dus op hoofdlijnen een inschatting gemaakt worden van de effecten van maatregelen.

Op basis van dit uitgangspunt heeft HDSR in 2000 een modelmatig onderzoek laten uitvoeren naar de haalbaarheid van het MTR in 2010 [bron 6]. Hierbij is geprobeerd inzicht te krijgen in het effect van maatregelen die passen binnen de competenties van het waterschap.

De concentraties in het oppervlaktewater in 2010 zijn berekend bij de volgende vier waterkwaliteitsscenario's:

- autonome situatie (geen maatregelen);
- brongericht scenario (20% koperen waterleiding en zinken dakgoten verwijderd, beheersmaatregelen op 10% van het landbouwareaal);
- effectgericht scenario A (maximale zuivering rioolwater, gescheiden rioolstelsels vervangen door verbeterd gescheiden stelsels, 50% reductie overstortvracht);
- effectgericht scenario B (zuivering rioolwater met best mogelijke bewezen technieken).

De effecten zijn beoordeeld voor stikstof, fosfaat, koper, nikkel en zink. De resultaten van deze studie zijn in grote lijnen geldig voor de hele provincie Utrecht.

Het modelmatige onderzoek laat zien dat bij de autonome ontwikkeling voor de meeste stoffen een beperkte verandering van de waterkwaliteit verwacht moet worden. Veelal dalen de maatgevende concentraties licht (<20%). Opmerkelijk is dat eigenlijk ook bij geen van de scenario's een aanzienlijke verbetering van de waterkwaliteit optreedt. Als er al effecten optreden, dan onderscheiden deze zich nauwelijks van de autonome situatie. De concentraties, waarvan het onderzoek aangeeft dat deze tot 20% van de huidige concentratie moeten worden teruggebracht, blijven bij alle maatregelen ver boven het MTR.

De hoofdconclusie van de studie voor HDSR is dan ook dat de waterkwaliteit in 2010, met voorgaande maatregelen die vallen onder de competentie van het waterschap, voor meerdere parameters niet aan het MTR zal voldoen. Hetzelfde geldt vermoedelijk voor de hele Provincie Utrecht. Dit betekent dat een drastische emissiereductie noodzakelijk is, teneinde aan de gestelde waterkwaliteitsdoelstellingen te kunnen voldoen.

Bijlage 5

Projectbeschrijvingen acties 2002-2005

Overzicht acties 2002-2005

Algemeen/grondwater

- A.1: Bestrijdingsmiddelenonderzoek: communicatie resultaten naar doelgroepen en vervolgacties
- A.2: Inbreng emissieaanpak in andere projecten
- A.3: Emissie-aanpak in Kaderrichtlijn Water en Waterbeheer 21e eeuw
- A.4: Proefgebieden MTR (voorbeeldprojecten)
- A.5: Investeren in landelijke aanpak diffuse bronnen en interprovinciale samenwerking
- A.6: Informatievoorziening diffuse bronnen/emissies
- A.7: Verkenning interactie grondwater oppervlaktewater in de provincie Utrecht

Verkeer en vervoer

- V.1: Aanpak run-off en verwaaiing bij provinciale wegen
- V.2: Uitvoering van demonstratieproject bij de A12
- V.3: Alternatieven gladheidsbestrijding

Waterverkeer

- W.1: Afvalwaterproblematiek recreatievaart; subsidieregeling inbouw vuilwatertanks in recreatie-vaartuigen
- W.2: Aanpak inzameling afvalstoffen binnenvaart
- W.3: Terugdringen gebruik antifouling
- W.4: Terugdringen smeermiddelengebruik

Landelijk gebied

- L.1: Beïnvloeding Reconstructie
- L.2: Actief perceelsrandenbeheer
- L.3: Proefproject celkalk als alternatief bestrijdingsmiddel
- L.4: Stimuleren voorlopers reductie bestrijdingsmiddelengebruik
- L.5: Publicatie/communicatie landbouw

Stedelijk gebied

- S.1: Monitoring implementatie handboek Onkruid vergaat wel!
- S.2: Beperking chemische onkruidbestrijding op bedrijventerreinen
- S.3: Waterkwaliteit in Duurzaam bouwen
- S.4: Samenwerking met Duurzaam Huis Leidsche Rijn
- S.5: Schoon water in de stad
- S.6: Cursus duurzaam tuinieren in grondwaterbeschermingsgebieden

A.1: Bestrijdingsmiddelenonderzoek: communicatie resultaten naar doelgroepen en vervolgacties									
Doel	Bij de (organisaties van) gebruikers van bestrijdingsmiddelen worden de effecten van het gebruik, op oppervlakte- en grondwater, zoals blijkend uit het TNO-onderzoek, onder de aandacht gebracht. Op basis daarvan worden, waar mogelijk en zinvol, gericht gebruiksbeperkingen gestimuleerd.								
Doelgroep	Organisaties van bestrijdingsmiddelengebruikers: landbouworganisaties (teelt- en gebiedsgericht), gemeenten (wegen, openbaar groen), bedrijventerreinen, spoorwegen, particulieren (via gemeenten, woningbouwverenigingen), volkstuinders; grondwaterbeschermingsgebieden, gebiedsgerichte projecten en recreatievaart.								
Type actie	Communicatie, stimulering, educatie, handhaving.								
Aanpak	Doelgroepgericht verspreiden van de resultaten van het bestrijdingsmiddelenonderzoek van TNO. Nagaan of het berekende gebruik overeenstemt met feitelijk gebruik. Stimuleren van beperkingen/alternatieven. Landelijke verspreiding resultaten; o.a. aan CTB, AID en VROM-inspectie.								
Fasering/ planning	1. 2002: Bestuurlijk aanbieden en publiceren van het rapport 2. 2002: Toegankelijk maken van de gegevens uit de studie via een populaire versie met factsheets per doelgroep. 3. 2002/2003: Overleg met doelgroepen over de resultaten/knelpunten. 4. 2002/2003: Stimuleren van gebruiksbeperking en het toepassen van alternatieven; voorbereiden vervolgacties, bijvoorbeeld ondersteunen voorlopers of cursussen voor particulieren (tuinieren) in grondwaterbeschermingsgebieden. 5. 2003: Rapportage en monitoren van resultaten. 2004: Definiëring vervolgacties, afhankelijk van verloop eerdere fasen.								
Tussenproduct(en)/ eindproduct	2002: bestuursnotitie n.a.v. het in juni 2002 geleverde rapport 2002: populaire versie van het rapport met factsheets per doelgroep 2003: rapportage 2003: monitoring-rapportage (probleemgericht) 2004: monitoring-rapportage en evaluatie								
Stand van zaken	sept. 2002: bestuurlijke aanbieding, publicatie en verspreiden rapport.								
Beleidskader	MJAP; Provinciaal milieubeleidsplan (PMP), Landelijk gewasbeschermings- en biocidenbeleid.								
Ondersteuning	Communicatie-afdeling provincie; monitoringafdelingen provincie en waterbeheerders; sector bodem/grondwater Provincie; AID, Stichting LaMi.								
Communicatie	Persbericht; presentaties.								
Monitoring	Het rapport bevat aanbevelingen voor monitoring door waterbeheerders en drinkwaterbedrijven.								
Trekker	Provincie Utrecht (water).								
Betrokkenen	PU (bodem/grondwater/gebieden.communicatie), LNV, AGV, HDSR, WVE, GWA, GLTO, NMU								
inzet (uren)	PU	AGV	HDSR	WVE	LVN	GWA	GLTO	NMU	
okt-dec 2002	50	25	25	25	25	25	25	-	
2003	120	40	40	40	40	40	40	-	
2004	60	25	25	25	25	25	25	-	
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	

kosten (euro)	PU	AGV	HDSR	WVE
okt-dec 2002	500	500	500	1.000
2003	1.000	1.000	1.000	1.000
2004				
2005				
Opmerkingen	Criteria voor de inzet op deze actie: de ernst en omvang van de effecten van bestrijdingsmiddelen op oppervlaktewater en grondwater, het maatschappelijk draagvlak en de substantiële bijdrage aan emissievermindering die mogelijk is. Aanvulling op stagnerend landelijk beleid.			

A.2: Inbreng emissieaanpak in andere projecten						
Doel	Integratie van de aanpak van diffuse bronnen in andere projecten en beleidsnetwerken, zowel binnen de eigen organisatie als daarbuiten.					
Doelgroep	Contactpersonen en overleg- en werkgroepen binnen de eigen organisatie en bij andere organisaties.					
Type actie	Overleg, communicatie en sturing.					
Aanpak	Zoeken naar mogelijkheden en kansen voor aansluiting bij projecten, inbreng van de problematiek en samen werken aan oplossingen. In aansluiting op beleidsontwikkelingen: prioriteit voor gebiedsgerichte projecten, zoals Langbroekerweteringgebied, Restauratieplan Vecht (zie acties recreatievaart), Reconstructie (zie actie reconstructie), Hollandsche IJssel, gemeentelijke stedelijk waterbeheerprojecten, andere gemeentelijke projecten (zie actie gemeenten en duurzaam bouwen). Verdere invulling aanpak afhankelijk van het project.					
Fasering/ planning	1. 2002: Oriëntatie kansrijke projecten / overleg contactpersonen 2. 2002/2003: Analyseren van kansen en knelpunten 3. 2002/2003: Communicatie: presenteren diffuse-bronnenproblematiek, publicaties, betrokken zijn bij overleg en mogelijke uitvoering. 4. 2004: Verdere invulling planning afhankelijk van het project 5. 2005: Evaluatie					
Tussenproduct(en)/ eindproduct	2002: rapportage over kansrijke projecten en knelpunten 2002/2003: presenteren problematiek binnen de eigen organisaties, via bijeenkomsten en schriftelijke kanalen; uitwerken kansen en knelpunten 2005: diffuse-bronnenaanpak is waar mogelijk ingepast in andere projecten.					
Stand van zaken	2002: oriëntatiefase					
Beleidskader	MJAP, landelijk gebiedsgericht beleid, subsidieregelingen (bijvoorbeeld voor voorlopers bij het verminderen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen), PMP en WHP.					
Ondersteuning						
Communicatie	Interne communicatiekanalen (artikelen in nieuwsbrieven en presentaties op bijeenkomsten, bijvoorbeeld gebiedscommissies).					
Monitoring						
Trekker	Provincie Utrecht (sector water) (en waterbeheerders binnen de eigen organisatie of projecten).					
Betrokkenen	AGV, HDSR, WVE, RWS, LNV, andere Platformpartijen en provincie Utrecht (gebieden)					
inzet (uren) okt-dec 2002 2003 2004 2005	PU	AGV	HDSR	WVE	RWS	LVN
	40	20	20	20	20	20
	100	30	30	30	30	25
	100	30	30	30	30	25
	100	30	30	30	30	25
kosten (euro) 2002-2005	PU	AGV	HDSR	WVE		
	-	-	-	-		
Opmerkingen	Criteria voor inzet op deze actie: past in de strategische keuze voor integratie van de aanpak van diffuse bronnen in andere netwerken en organisaties. Richt zich op een structureel resultaat. De actie leent zich goed voor de aanpak in Platformverband (groter draagvlak).					

A.3: Emissie-aanpak in Kaderrichtlijn Water en Waterbeheer 21^e eeuw	
Doel	- Bij nieuwe ontwikkelingen op het gebied van waterbeheer en –beleid heeft het belang van een goede waterkwaliteit een duidelijke plaats. - De aanpak van diffuse bronnen en andere emissies staat op de agenda en is geïntegreerd in de planvorming en planuitvoering op waterbeheersgebied, (zoals in beleidsplannen/stroomgebiedsvisies, watertoets, aanwijzing beschermde gebieden, waterhuishoudingsplan, waterbeheersplannen) en andere instrumenten. - De emissiebeheersplannen, het MJAP en andere waterkwaliteitsdocumenten worden gebruikt bij de waterkwantiteits- en kwaliteitsmaatregelen. - Bij het selecteren van beheers- en investeringsmaatregelen wordt de aanpak van emissies betrokken.
Doelgroep	Beleidsmedewerkers, bestuurders en andere betrokkenen bij waterbeheer
Type actie	Overleg en sturing; onderzoek en experiment
Aanpak	- Binnen de provincie en de waterschappen/RWS inbrengen emissieproblematiek in overleggen/projecten over beleidsontwikkeling op watergebied, zoals uitvoering Kaderrichtlijn water (KRW), Waterbeheer 21^e eeuw (WB21), Gewenst Grond en Oppervlakte-water Regime (GGOR) en voorbereiding beleids- of beheersplannen; mondeling en schriftelijk mogelijkheden inbrengen voor de aanpak van emissies. - Benutten mogelijkheden watertoets ter beperking van emissies. - Emissieaanpak in milieu-uitvoeringsprogramma's. - Bijdragen aan invulling kennisleemtes (KRW) inzake relatie menselijke activiteit/waterkwaliteit Utrecht. - Situatie prioritare stoffen (KRW) in Utrecht in beeld brengen. - Veldexperiment gevolgen waterkwaliteit voor de bodem bij waterberging? - Info-uitwisseling/terugkoppeling in Platformverband/werkgroep planvoorbereiding en in landelijk verband (trekkersoverleg).
Fasering/ planning	2003: deelname aan/inbreng in overleg en projecten KRW, WB21 2003/2004: inventarisatie prioritare stoffen (gebruik en effecten) in Utrecht 2004/2005: inventarisatie kennisleemtes (hormoonverstorende stoffen, MTBE) 2004/2005: onderzoek mogelijkheden veldexperiment (effecten waterkwaliteit op bodem bij berging)
Tussenproduct(en)/ eindproduct	Jaarlijks: verslag Platform; continu: artikeltjes interne communicatiekanalen 2003: inventarisaties; 2004/2005: zie doelstelling
Stand van zaken	Oriëntatiefase
Beleidskader	Kaderrichtlijn water, landelijke en provinciale beleidsdocumenten WB21, Beleidsdocumenten ruimtelijke ordening, WHP, Emissiebeheersplannen, PMP.
Ondersteuning	Interne afdelingen strategie, monitoring en communicatie? Adviesbureau?
Communicatie	-
Monitoring	Gebruiken bestaande monitoringrapportages en waar nodig afstemmen nieuwe monitoringrapportages
Trekker	Provincie Utrecht (sector water) en waterkwaliteitsbeheerders binnen de eigen organisatie
Betrokkenen	Provincie Utrecht (sector strategie, water, monitoring, bodem/grondwater), waterbeheerders (afd. beleid/diffuse bronnen), LNV

inzet (uren)	PU	AGV	HDSR	WVE	LNv
okt-dec 2002	40	20	20	20	10
2003	120	40	40	40	20
2004	120	40	40	40	20
2005	120	40	40	40	20
kosten (euro)	PU	AGV	HDSR	WVE	RWS
okt-dec 2002	-	-	-	-	-
2003	pm	pm	pm	pm	pm
2004	4.000	2.000	2.000	2.000	2.000(?)
2005	4.000	2.000	2.000	2.000	2.000(?)
Opmerkingen	Prioritering: Integratie emissie-aanpak in actuele beleidsontwikkelingen is een strategische keuze en leent zich goed voor aanpak in Platformverband. Uitwerking afhankelijk van ontwikkelingen en kansen.				

A.4: Proefgebieden MTR							
Doel	Binnen de provincie Utrecht voldoet per 2006 per waterbeheerder één of meer gebieden volledig aan het MTR (maximaal toelaatbaar risico) en/of aan de END (ecologische normdoelstelling), rekening houdend met gebiedsspecifieke situaties, zoals achtergrondbelasting.						
Doelgroep	Betrokkenen bij gebiedsgerichte projecten						
Type actie	Proefproject/voorbeeldproject						
Aanpak	Provincie en waterbeheerders onderzoeken mogelijkheden om binnen (tenminste) drie kansrijke, gebieden versterkte inspanningen te plegen voor het in de periode 2004-2005 gebiedsgericht bereiken van de waterkwaliteitsdoelstelling door gebiedsgerichte aanpak van diffuse bronnen. Voorbeelden van versterkte inspanningen: perceelsrandenbeheer landbouw, stimuleren voorlopers alternatieven bestrijdingsmiddelengebruik (landelijke subsidieregeling), extra inzet LaMi, samenwerking met adviesraad Biologische Landbouw, extra inzet op beperkingen emissies buiten de landbouw en in grondwaterbeschermingsgebieden.						
Fasering/ planning	1. 2002: onderzoeken haalbaarheid/ selectie van kansrijke gebieden, op basis van waterkwaliteit, watersysteem en diffuse bronnen. 2. 2003: Analyse aanpak: kosten/baten, beleidsmatige aspecten. 3. 2003: Keuzes/projectvoorbereiding/monitoring uitgangssituatie. 4. 2004: Uitvoering en monitoring resultaat. 5. 2005: Uitvoering en monitoring resultaat.						
Tussenproduct(en)/ eindproduct	Verslag per fase. Realiseren proefgebieden die voldoen aan normstelling.						
Stand van zaken	Ideevorming						
Beleidskader	NW4, WHP, PMP, Meerjaren-actieprogramma, Beleidsplan biologische landbouw, gebiedsgericht beleid, subsidieregelingen perceelsrandenbeheer, en voorlopers bestrijdingsmiddelengebruik, Wvo-vergunning.						
Ondersteuning	Adviesbureau, monitoring- waterkwaliteitsspecialisten waterbeheerders, communicatie afdeling.						
Communicatie	Provincie en waterbeheerders; gebiedsgerichte media; vakliteratuur.						
Monitoring	Zie fasen 3, 4 en 5.						
Trekker	AGV, HDSR en WVE voor eigen gebied; PU coördineert.						
Betrokkenen	LNV, GLTO, adviesraad biologische landbouw, betrokken gemeenten (en anderen, afhankelijk van gebiedskeuze), NMU, provincie Utrecht (gebieden, bodem, strategie), GWA						
inzet (uren)	PU	AGV	HDSR	WVE	LNV	GLTO	GWA
okt-dec 2002	25	25	25	25	10	10	10
2003	60	100	100	100	40	30	30
2004	60	100	100	100	40	30	30
2005	60	100	100	100	40	30	30
kosten (euro)	PU	AGV	HDSR	WVE			
okt-dec 2002	-	-	-	-			
2003	-	10.000	10.000	10.000			
2004	-	10.000	10.000	10.000			
2005	-	10.000	10.000	10.000			

Opmerkingen	Criteria voor de inzet op deze actie: het gebiedsgewijs realiseren van de minimumnormen is zowel bestuurlijk als uit oogpunt van maatschappelijk draagvlak van belang. Past binnen benadering Kaderrichtlijn Water. De kosten zijn erg afhankelijk van de gebiedskeuze.
-------------	---

A.5: Investeren in landelijke aanpak diffuse bronnen en interprovinciale samenwerking		
Doel	Het hoger op de landelijke beleidsagenda's krijgen van de diffuse-bronnenproblematiek en, waar relevant, het stimuleren van een landelijke aanpak. Het bevorderen van afstemming en samenwerking tussen de verschillende Platforms/regio's en met landelijke beleidsnetwerken.	
Doelgroep	Landelijke beleidsnetwerken: IPO, CIW, ministeries, landelijke organisaties (bijvoorbeeld de NS).	
Type actie	Overleg, samenwerking, sturing.	
Aanpak	Actief bijdragen aan het landelijke trekkersoverleg diffuse bronnen. Invulling geven aan advisering via het IPO- en CIW-kanaal/ministeries; Inspelen op kansen EU- en landelijk beleid en regelgeving. Voorleggen van Utrechtse bestrijdingsmiddelengegevens aan het College voor de toelating van bestrijdingsmiddelen (CTB).	
Fase- ring/planning	2002: bijdragen aan trekkersoverleg; 2002: deelname landelijke werkgroep bestrijdingsmiddelen particulieren 2002/2003: vanuit het trekkersoverleg bijdragen aan het agenderen van diffuse-bronnenproblematiek binnen IPO-kader. 2002/2003: aankaarten resultaten bestrijdingsmiddelenonderzoek en monitoring water-beheerders, bij het CTB.	
Tussenpro- duct(en)/ eindproduct	Informatievoorziening/verslaglegging naar het Platform.	
Stand van zaken	Actie was tot medio 2002 beperkt vanwege onvoldoende capaciteit trekkers.	
Beleidskader	Landelijke beleidskaders, landelijke en EG-regelgeving (Kaderrichtlijn).	
Ondersteuning	-	
Communicatie	-	
Monitoring	-	
Trekker	Provincie Utrecht (samen met trekkers andere regioteams).	
Betrokkenen	-	
inzet (uren)	PU	RWS
okt-dec 2002	40	40
2003	100	40
2004	100	40
2005	100	40
kosten (euro)	PU	
okt-dec 2002	-	
2003	500	
2004	500	
2005	500	
Opmerkingen	Voor het deel van de diffuse-bronnenproblematiek dat niet regionaal kan worden opgelost, is landelijke agendering vereist (voorbeeld: productbeleid uitlopende bouwmaterialen, toelatingsbeleid bestrijdingsmiddelen, emissies wegverkeer of spoorwegen). Daarnaast is van belang dat bij regionale acties de landelijke voorzieningen zo goed mogelijk worden benut, waaronder subsidieregelingen en dat platforms/regioteams waar zinvol samenwerken.	

A.6: Informatievoorziening diffuse bronnen/emissies
--

Doel	Faciliteren en stimuleren van communicatie over de waterverontreiniging door diffuse bronnen en maatregelen ter aanpak van die problematiek, met het oog op het behoud en versterken van draagvlak hiervoor.				
Doelgroep	Relevante organisaties, inclusief de eigen organisatie; probleembezitters en doelgroepen (probleemveroorzakers).				
Type actie	Communicatie				
Aanpak	Artikelen, presentaties, rapportages, verspreiden informatiemateriaal (provinciaal en landelijk), voorzover niet binnen een specifieke actie.				
Fasering/ planning	2002: september: inleidingen voor internationaal waterforum (o.a. WVE) 2002: publiciteit nieuw MJAP, artikel vakblad (incl. evaluatie) 2002-2005: breed verspreiden informatie is een continue activiteit				
Tussenproduct(en) / eindproduct	Artikelen, presentaties en rapportages.				
Stand van zaken	Zie fasering/planning				
Beleidskader	MJAP 2002-2005, PMP, WHP.				
Ondersteuning	In overleg met communicatie-afdelingen provincie/waterbeheerders.				
Communicatie	de hele actie is een communicatie-actie				
Monitoring	-				
Trekker	PU / AGV. HDSR, WVE en RWS vanuit eigen organisatie.				
Betrokkenen	Overige Platformpartijen.				
Inzet (uren)	PU	AGV	HDSR	WVE	RWS
okt-dec 2002	15	10	10	10	10
2003	50	25	25	25	25
2004	50	25	25	25	25
2005	50	25	25	25	25
kosten (euro)	PU	AGV	HDSR	WVE	RWS
okt-dec 2002	500	-	-	-	-
2003	500	500	500	500	500
2004	500	500	500	500	500
2005	500	500	500	500	500
Opmerkingen	Criteria voor inzet op deze actie: het belang van draagvlak voor de aanpak van de problematiek en betrokkenheid bij het uitvoeren van acties. Betreft: alle verontreinigingsbronnen en probleemstoffen				

A.7: Verkenning interactie grondwater oppervlaktewater in de provincie Utrecht	
Doel	Inzicht in welke gebieden binnen de provincie Utrecht een wisselwerking bestaat tussen grondwater en oppervlaktewater. De mate en wijze van deze wisselwerking brengt men in beeld, waarbij onderscheid tussen het ondiepe en diepe grondwater een van de aspecten is.
Doelgroep	Bodem en waterbeheerders Provincie, waterschappen, gemeenten, waterleidingbedrijven
Type actie	Verkenning (quick en dirty)
Aanpak	Inventarisatie op basis van beschikbare gegevens
Fasering/ planning	Begin 2003 gereed
Tussenpro- duct(en) / eindproduct	-
Stand van zaken	-
Beleidskader	Aanpak diffuse bronnen/Grond -en oppervlaktewaterbescherming Systeembenadering
Ondersteuning	Sector water en sector bodem en afvalstoffen Sector gebieden, waterschappen
Communicatie	Platform diffuse bronnen
Monitoring	
Trekker	Provincie Utrecht, sector bodem en afvalstoffen (S.Mensing)
Betrokkenen	Sectoren water (Goof den Hartogh), gebieden/bodem (Julia van Beukering, Gerard Busz, (PU)) en Herman van Rooijen (HDSR).
inzet (uren)	Stageonderzoek HBO niveau stage van 3 maanden Sector water 10 uur Sector mba 40 uur Sector gebieden 10 uur HDSR 5 uur
kosten (euro)	-
Opmerkingen	De negatieve beïnvloeding van kwetsbare gebieden vindt niet slechts plaats via activiteiten op het maaiveld. Bv, door de aanvoer van verontreinigd gebiedsvreemd (oppervlakte)water, kunnen verontreinigingen infiltreren naar het grondwater. Kennis over waar en in hoeverre een dergelijk proces zich in Utrecht kan voordoen, kan een systeemgerichter aanpak mogelijk maken.

V.1: Aanpak run-off en verwaaiing bij provinciale wegen						
Doel	Twee proeflocaties dienen inzicht te geven in de ernst en de omvang van deze emissies. Men stelt tevens de doelmatigheid vast van eenvoudige maatregelen die deze emissies reduceren. Bovendien wordt inzicht gegeven over de milieutechnische, financiële, beheersmatige en ruimtelijke consequenties van een meer grootschalige toepassing van maatregelen. Op basis van al deze overwegingen worden aanbevelingen gegeven voor beleidsvorming.					
Doelgroep	Wegbeheerders, bodem en waterbeheerders,					
Type actie	Praktijkonderzoek					
Aanpak	Vorbereiding en monitoring van twee proeflocaties					
Fasering/ planning	eind 2002: monitoring gereed en mogelijk kolomproeven en geochemische modellering eerste helft 2003: workshops beoordelingskader resp. praktische richtlijnen medio 2003: eindrapportage aanbevelingen gereed					
Tussenpro- duct(en)/ eindproduct	Halfjaarlijkse rapportage monitoring					
Stand van zaken	SKB kan voorgenomen financiële bijdrage niet waarmaken, waardoor een financieel tekort is ontstaan. Waterschappen hebben de intentie uitgesproken in de begroting 2003 een budget hiervoor vrij te maken.					
Beleidskader	PMP, MJAP					
Ondersteuning	PU Dienst WVV, waterbeheerders, RWS dir. Utrecht, DWW, SKB Adviesbureau.					
Communicatie 2003	Provinciale en landelijke publicatie resultaten					
Monitoring	Loopt tot eind 2002					
Trekker	PU, sector Bodem/afvalstoffen, S.Mensing					
Betrokkenen	WVE, AGV, HDSR, RWS, DWW, SKB, PU (dienst WVV en W&M), Grontmij, ECN.					
inzet (uren)	PU	RWS	AGV	HDSR	WVE	
2002	40	10	10	10	20	
2003	80	20	20	20	40	
kosten (euro)	PU	RWS	AGV	HDSR	WVE	
2003	-	10.000(?)	10.000	10.000	10.000	
2004	-	10.000(?)	10.000	10.000	10.000	
Opmerkingen	Het onderzoeksresultaat wordt zodanig geïnterpreteerd dat het mogelijk is hierop beleid te formuleren. Het gaat om beleid dat bodem- en wateraspecten integreert in het wegenbeheer van onze provinciale wegen. De ureninzet in Platformverband betreft alleen de organisatie en overleg.					

V.2: Uitvoering van demonstratieproject bij de A12		
Doel	Vaststellen van het effect van ZOAB en de behandeling van run-off van een gerioleerd stuk snelweg dat via een zuiveringstechnisch werk loost op nabijgelegen watergangen.	
Doelgroep	Wegbeheerders en waterkwaliteitsbeheerders.	
Type actie	Onderzoek, Beleid en Uitvoering	
Aanpak	Gedurende twee jaar vindt een monitoring plaats van de kwaliteit van de run-off van het wegdek	
Fasering/ planning	fase 1: uitwerken meetplan / fase 2: opzetten meetopstelling en uittesten meetopstelling / fase 3: meten / fase 4: verwerken meetresultaten	
Tussenpro- duct(en) / eindproduct	1: meetplan / fase 2: evaluatienotitie uitvoeringsaspecten / fase 3: tussenrapportage meetresultaten.	
Stand van zaken	Het project heeft vertraging opgelopen door problemen met de installatie van de bemonsteringsapparatuur. Eind 2001 en begin 2002 is de bemonsteringsapparatuur uitgetest. Vanwege personele wijzigingen heeft het project enige vertraging opgelopen. Naar verwachting zal de bemonstering van de run-off begin 2003 van start gaan. De periode van bemonstering zal tenminste 1 jaar duren.	
Beleidskader	NW4, Emissie beheersplan en Plan van Aanpak Diffuse Bronnen provincie Utrecht en wegenbeheer.	
Ondersteuning	Adviesbureau's zijn of zullen worden ingeschakeld bij zowel het ontwerp van de meetopstelling, het opstellen van de meetopstelling, de metingen en de eindrapportage.	
Communicatie	Met HDSR vindt overleg plaats voor toekomstig beheer van onderhavig traject. De resultaten zullen verder worden benut voor aanpak beheer snelwegen, met name in grondwaterbeschermingsgebieden	
Monitoring	Na het uittesten van de bemonsteringsapparatuur zal het bemonsteringsplan worden uitgewerkt	
Trekker	RWS Directie Utrecht	
Betrokkenen	HDSR, provincie Utrecht	
inzet (uren)	RWS	HDSR
okt-dec 2002	120	20
2003	120	20
kosten (euro)	RWS	
2003	15.000(?)	
Opmerkingen	Voor de uitvoering van dit actiepoint vormt de beschikbare personele capaciteit een groot knelpunt.	

V.3: Alternatieven gladheidsbestrijding						
Doel	Terugdringen chloridebelasting water door toepassing wegzout voor gladheidsbestrijding, in het bijzonder in het grondwaterbeschermingsgebied Bethunepolder. Daartoe allereerst inventarisatie van mogelijke alternatieven ter beperking van toepassing wegzout bij gelijkblijvende veiligheid.					
Doelgroep	Gemeentelijke wegbeheerders.					
Type actie	Onderzoek, proef, communicatie.					
Aanpak	Na inventarisatie van mogelijkheden ter beperking van de toepassing van wegzout (alternatieven of toepassingswijzen met beperkt gebruik), samen met enkele gemeenten uit de Bethunepolder onderzoeken mogelijkheden ter beperking, waar mogelijk uitvoeren van een proef en monitoren van effecten.					
Fasering/ planning	2003: inventarisatie problematiek en mogelijkheden beperking toepassing/projectbegeleiding. 2003/2004/2005: voorbereiden en uitvoeren proef (afhankelijk van inventarisatie)					
Tussenproduct(en) / eindproduct	zomer 2003: rapportage mogelijkheden en knelpunten zomer 2004: rapportage opzet proef 2004/2005: uitvoering proef + monitoring					
Stand van zaken	Gemeentewaterleidingen Amsterdam heeft overlegd met gemeenten Breukelen, Maarssen en Wijdmeren, welke willen participeren.					
Beleidskader	Grondwaterbeschermingsbeleid					
Ondersteuning	?					
Communicatie	Voor en tijdens proef in gemeenten					
Monitoring	Voor en na proef					
Trekker	GWA?					
Betrokkenen	Gemeentewaterleidingen Amsterdam, gemeenten Breukelen, Maarssen en Wijdmeren, RWS dir. Utrecht, Provincie Utrecht dienst WVV, dienst WEM sector bodem/grondwater, waterbeheerder, Afdeling communicatie, Hydron, AGV/DWR					
inzet (uren)	GWA	RWS	PU(WVV/MBA)	AGV	Hydron	gemeenten
2003	40	30	40	10	10	-
2004	100	50	100	20	20	100
2005	100	50	100	20	20	100
kosten (euro)	GWA	RWS	PU(WVV/MBA)	AGV	Hydron	gemeenten
2003	500	500 (?)	500	500	500	
2004	5000	2000	2000	2000	2000	5000
2005	5000	2000	2000	2000	2000	5000
Opmerkingen	Actie richt zich op aanpak chlorideprobleem, in de eerste plaats in verband met grondwaterbescherming. pm: voorbereiding met inachtneming van CIW-onderzoek effecten run-off Diverse waterschappen voeren restrictief zoutbeleid bij afkoppeling. Ontwikkelingen wegdek-warmtecollectoren. Op basis van inventarisatie wordt de proef ingevuld. De begroting is daarom indicatief.					

V.1r: Van wegwater tot natuur (reservelijst)	
Doel	Een synthese vindt plaats van berging gebiedseigen water, de zuivering van het wegwater en het ontwikkelen van natuur. Het wegwater van de provinciale weg N408 nabij rotonde Laaggraven wordt opgevangen en op eenvoudige wijze gezuiverd. Het gezuiverde wegwater blijft in het gebied en wordt vervolgens gebruikt voor de ontwikkeling van (aquatisch)natuur. "Plas-dras"natuur met bijbehorend zichtbaar oppervlaktewater, fauna en flora
Doelgroep	Wegbeheerder, bodem en waterbeheerder, gemeente
Type actie	Samenwerkingsproject waarbij een synthese van meerdere thema's geconcretiseerd wordt.
Aanpak	Haalbaarheidsstudie t.b.v. haalbaarheid en kosten realisering. Cofinanciering is noodzakelijk voor realisering.
Fase-ring/planning	1. Haalbaarheidsstudie (is aangevangen dmv MAVI-financiering) 2. Definitief ontwerp (afhankelijk van 1) 3. Realisering 4. Ingebruikstelling/monitoring
Tussenproduct(en) / eindproduct	Schetsontwerp en globale uitvoeringskosten (najaar 2002)
Stand van zaken	Haalbaarheidsstudie loopt. Concept schetsontwerp in september gereed Nog geen duidelijkheid over dekkende cofinanciering. Uit WB 21 wordt in principe 22.690 euro beschikbaar gesteld.
Beleidskader	Kader: MAVI, WB 21 Instrument: Voorbeeldproject
Ondersteuning	HDSR, Gem. Utrecht, PU, dienst WVV, dienst REG, dienst WEM.
Communicatie	Stafbureau dienst WEM verzorgt communicatieaspecten
Monitoring	-
Trekker	S.Mensing
Betrokkenen	Richard Doornekamp, gem. Utrecht, Herman van Rooyen, HDSR, Ton Visser, dienst WVV, Karin Obdeijn, Communicatie dienst WEM, Chris Kleman, dienst REG
inzet (uren) 2003/2004/2005	PU WEM (MBA, Communicatie), WVV, REG; gem. Utrecht, HDSR
kosten (euro) 2003/2004/2005	Globale inschatting op basis huidige kennis is 181.500 euro tbv de voorbereiding, de uitwerking en uitvoering
Opmerkingen	Belangrijk criterium is de communicatieve impact op de burger. Herkenbaarheid en acceptatie door burgers wordt geëvalueerd. Het project zal op een aansprekende wijze worden uitgevoerd. Locatie ligt aan de provinciale weg N108 bij een stoplicht, met een verkeersintensiteit van 40.000 voertuigen/etm. nabij rotonde Laaggraven.

W.1: Afvalwaterproblematiek recreatievaart; stimuleringsregeling inbouw vuilwatertanks in recreatievaartuigen	
Doel	Het terugdringen van de lozingen van afvalwater door de recreatiescheepvaart. Door het stimuleren van het inbouwen van een vuilwatertank aan boord kunnen, in samenhang met voorzieningen voor het legen van de tanks aan de wal, emissies van huishoudelijk water worden teruggebracht.
Doelgroep	Eigenaren van recreatievaartuigen, jachthavens, party- en rondvaart
Type actie	Het betreft een subsidiëring, die gepaard gaat met communicatie, voorlichting en controle
Aanpak	Tegelijkertijd met de subsidieregeling dient gewerkt te worden aan de realisatie van voldoende vuilwaterinnamestations in concentratiegebieden van de recreatiescheepvaart in Utrecht. De subsidieregeling zal in grote lijnen gelijk zijn aan de regeling die reeds in gebruik is bij de provincies Zeeland en Zuid- en Noord-Holland. Uitvoeringsaspecten hierbij zijn: - subsidieregeling vaststellen - organisatie opzetten voor het verspreiden, inzamelen en behandelen van aanvraagformulieren en voor de controle op de uitvoering - aanvraagformulier en informatiebrochure opstellen - Informatiekanalen naar doelgroep bepalen - publiciteit geven - uitvoering subsidieverlening
Fasering/ planning	Fasering dient erop gericht te zijn dat de subsidies verleend kunnen worden op het onderhoudseizoen voor schepen, dus winter-voorjaar van 2003: aug 2002: inventarisatie huidige situatie gereed sept: 2002: besluit tot subsidieregeling okt-dec 2002: subsidieregeling vastleggen nov 2002: organisatie op poten voor het verspreiden, inzamelen en behandelen van aanvraagformulieren en voor de controle op de uitvoering dec 2002: aanvraagformulier en informatiebrochure opgesteld jan 2003: Informatiekanalen naar doelgroep bepaald en publiciteit gegeven feb 2003- feb 2006: uitvoering subsidieverlening
Tussenproduct(en) / eindproduct	Subsidieregeling, aanvraagformulier, informatiebrochure, periodieke overzichten van verleende subsidies
Stand van zaken	Bureau De Straat Milieuadviseurs rondt op dit moment (zomer 2002) de inventarisatie af van de kansen m.b.t. vuilwaterinzameling van de Utrechtse recreatievaart: huidige beleid en regelgeving, aard en omvang vloot, ervaringen van soortgelijke projecten elders etc.
Beleidskader	Actieprogramma Diffuse Bronnen Utrecht, Plan van Aanpak Emissies Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht, Wet pleziervaartuigen, het verwachte Lozingsbesluit Recreatievaart, Besluit Jachthavens
Ondersteuning	Provincie Utrecht heeft een coördinerende rol en richt een centraal meldpunt in dat op verzoek informatiemateriaal en aanvraagformulieren verzendt en aanvragen in ontvangst neemt. De behandeling geschiedt door AGV.
Communicatie	Voor de publiciteit persberichten sturen naar de periodieken van ANWB, HISWA en KNWV, eigen publieksgerichte periodieken van de waterbeheerders en lokale kranten. Directe mailing van posters naar jachthavens, watersportzaken en bruggen en sluizen.
Monitoring	Steekproefsgewijze controle van met subsidie aangebrachte vuilwatertanks Genereren

	van periodieke overzichten van verleende subsidies			
Trekker	AGV (projectleiding, behandelen subsidieaanvragen en subsidiëring)			
Betrokkenen	Provincie (inrichten informatie- en aanmeldingspunt), watersportbranche (publiciteit)			
inzet (uren)	PU	AGV/DWR	HDSR	WVE
okt-dec 2002	80	80	20	20
2003	100	130	20	20
2004	60	130	20	20
Kosten (euro)	AGV	PU	HDSR	WVE
2002	-	13.410	-	-
2003	(10.430)	5.000	2.500	2.500
2004	(10.430)	5.000	2.500	2.500
Opmerkingen	In de Utrechtse wateren zijn reeds enkele vuilwaterinnamestations gerealiseerd. In de Vecht ontbreken deze nog. Op 30 oktober 2002 wordt door de stuurgroep van het RPV besloten of de maatregelen uit het RPV+ worden uitgevoerd. Een van die maatregelen is het Realiseren van milieuservicepunten voor de inzameling van vuilwater, bilgewater, afvalwater van chemische toiletten alsook huishoudelijk afval. Omdat het gebruik van koperhoudende antifouling verboden is wordt tevens gedacht aan de aanleg van een borstelbaan bij 1 van de milieuservicepunten. Nadat een besluit is genomen over de RPV+ maatregelen zal bekeken worden of samenwerking mogelijk is. De kosten voor AGV worden apart gefinancierd.			

W.2: Aanpak inzameling afvalstoffen binnenvaart	
Doel	Terugdringen van lozingen van afvalstoffen binnenvaart op oppervlaktewater.
Doelgroep	Binnenvaart en walbedrijven.
Type actie	Communicatie en uitvoering.
Aanpak	De aanpak richt zich op 3 categorieën afvalstoffen: A. Olie- en vethoudende scheepsbedrijfsafval; B. Afval dat vrij komt van de lading; C. Overig afval waaronder huishoudelijk afval en afvalwater, overig KGA, enz. De introductie van het Scheepsmilieuplan voor de binnenvaart is hierbij een belangrijk hulpmiddel.
Fasering/ planning	Categorie A: Inmiddels zij er afgiftevoorzieningen. De aandacht richt zich hier nu op voorlichting en controle. Categorie B: De gerichte aanpak van ladingresten kan pas goed van start gaan als hiervoor een wettelijke regeling van kracht is geworden. De aandacht richt zich nu op voorlichting. Voor op- en overslag zijn er naast voorlichting wel mogelijkheden om op te treden tegen morsingen. Categorie C: De aandacht richt zich hier op het inrichten van inzamelvoorzieningen in samenwerking met gemeenten, voorlichting binnenvaart en controle.
Tussenproduct(en) / eindproduct	
Stand van zaken	Project loopt.
Beleidskader	NW4, Scheepsafvalstoffenverdrag (nog niet geratificeerd), Emissiebeheersplan.
Ondersteuning	Samenwerking binnen de regio met KLPD en nationaal ook met andere regionale directies van RWS en Gem.Havendienst Rotterdam.
Communicatie	Nationaal via Werkgroep Milieutoezicht Binnenvaart en binnenvaartverenigingen.
Monitoring	
Trekker	RWS en Stichting Afvalstoffen binnenvaart.
Betrokkenen	HDSR, AGV/DWR, WVE, gemeenten.
inzet (uren) okt-dec 2002 2003 2004 2005	RWS 150 150 150 150
Begroting (euro)	De kosten zijn opgenomen in de begrotingen van de desbetreffende afdelingen.
Opmerkingen	

W.3: Terugdringen gebruik antifouling	
Doel	Terugdringen van verontreiniging veroorzaakt door het gebruik van (koperhoudende) antifouling
Doelgroep	Stichting Recreatietoervaart Nederland, watersportverenigingen, jachthavens, HISWA, KNWV, botenbezitters, waterbeheerders
Type actie	- Communicatie en handhaving - Uitvoering
Aanpak	Handhaving verbod koperhoudende antifouling + wijzen op milieuverantwoorde antifouling. In platform wordt informatie mbt stand van zaken uitgewisseld. Op basis van de resultaten van het bestrijdingsmiddelenonderzoek overleg met sleutelfiguren uit de doelgroep en overleg met college voor de toelating van bestrijdingsmiddelen. Aanbieden alternatieven door: - bekijken mogelijkheden aanleg borstelbaan; - aanleg borstelbaan (aansluiten bij RPV).
Fasering/ planning	Elk voorjaar handhavingsacties houden op jachthavens en –werven Indien nodig het uitvoeren van een communicatieactie milieuverantwoorde antifouling. 2003: Inventariseren mogelijkheden borstelbaan 2003: Overleg op basis van resultaten bestrijdingsmiddelenonderzoek 2004: Realiseren borstelbaan (indien mogelijk aansluiten bij RPV)
Tussenproduct(en) / eindproduct	- verslagen handhavingsacties - overzicht van mogelijkheden aanleg borstelbaan - borstelbaan
Stand van zaken	1999: verbod op koperhoudende antifouling 2000: geen handhaving: massale overtreding verbod 2001: handhaving op enkele plaatsen in Nederland door Milieu-inspectie VROM: nog veel overtredingen voorjaar 2002: veel landelijke en lokale publiciteit, handhaving door DWR: nauwelijks overtredingen meer in beheersgebied AGV, probleem lijkt onder controle
Beleidskader /instrument	Handhaving Bestrijdingsmiddelenwet
Ondersteuning	Watersportbranche
Communicatie	Periodieken watersportbranche, persberichten van waterbeheerders in lokale kranten
Monitoring	- Door handhavingsacties - Monitoren gebruik borstelbaan
Trekker	Waterbeheerders elk in eigen beheersgebied Voor het onderzoeken van de mogelijkheden en de evt. aanleg van de borstelbaan is AGV trekker.
Betrokkenen	Booteigenaren, watersportorganisaties, jachthavens, watersportdetailhandel

inzet (uren)	AGV PU
2003	100 40
2004	100 40
2005	
kosten (euro)	AGV
2003	(20.000)
2004	voor de aanleg van de borstelbaan zal apart budget worden aangevraagd, waarschijnlijk in samenwerking met het RPV.
Opmerkingen	Het probleem van gebruik van koperhoudende antifouling lijkt goeddeels onder controle. De handhaving ervan is/kan als structureel onderdeel in de handhavingstaak van de waterbeheerders worden opgenomen. Er is hier geen specifieke inzet van het platform nodig. Nadat een besluit is genomen over de RPV+ maatregelen zal bekeken worden of samenwerking mogelijk is. De inzet van 20.000 euro is nodig voor de voorbereiding van de aanleg van een borstelbaan, en vormt eventueel een eerste aanzet voor de aanleg ervan. Handhavingsacties zijn opgenomen in de structurele taken van de afdelingen Handhaving van de waterbeheerders.

W.4: Terugdringen smeermiddelengebruik					
Doel	Het reduceren/wegnemen van de negatieve effecten op het oppervlaktewater van oliën en smeermiddelen.				
Doelgroep	Stichting Recreatietoervaart Nederland, watersportverenigingen, jachthavens, HISWA, KNWV, botenbezitters, recreatie- en plessenschap, waterbeheerders.				
Type actie	Communicatie				
Aanpak	- aansluiten bij landelijke actie LLINCWA/Waterpakt; meehelpen met voorlichtingsactie voorlichtingscampagne "Biosmeermiddelen in de recreatievaart ? Natuurlijk !" - organiseren workshop voor Utrechtse waterbeheerders (promoten HIEB acties), in samenwerking met LLINCWA - organiseren landelijke workshop voor waterbeheerders, in samenwerking met LLIN-CWA en zo mogelijk ook andere regioplatforms				
Fasering/ planning	2003: mee-organiseren workshop voor Utrechtse waterbeheerders 2004: mee-organiseren landelijke workshop voor waterbeheerders				
Tussenpro- duct(en) / eindproduct	verslagen workshops				
Stand van zaken	LLINCWA is in juli 2002 i.s.m. het Waterpakt gestart met de voorlichtingscampagne "Bi-osmeermiddelen in de recreatievaart ? Natuurlijk !". Vanuit het platform wordt bijgedragen aan de verspreiding. Samen met de Chemiewinkel Universiteit van Amsterdam onder- zoekt de provincie de mogelijkheden van EG-subsidie voor het stimuleren van de toe- passing van biosmeermiddelen.				
Beleidskader	plan van aanpak emissies 2001-2005 van AGV/DWR				
Ondersteuning	Chemiewinkel Universiteit van Amsterdam				
Communicatie	foldermateriaal, posters, workshops, communicatie richting eigen organisaties				
Monitoring	steekproefsgewijs dmv inventarisatie				
Trekker	AGV				
Betrokkenen	HDSR, WVE, provincie Utrecht, RWS				
inzet (uren)	AGV	HDSR	WVE	PU	RWS
2002	-	-	-	20	-
2003	50	10	10	40	10
2004	50	10	10	40	10
kosten (euro)	AGV	PU	HDSR	WVE	
2003	10.000	3.000	1.000	1.000	
2004	-	3.000	1.000	1.000	
2005	-	3.000	1.000	1.000	
Opmerkingen	Het is niet gelukt om in 2002 een EG-subsidieaanvraag (LIFE-milieu) in te dienen. Pro- vincie en waterschappen zullen dit met de Chemiewinkel Universiteit van Amsterdam voor 2003 opnieuw bekijken. Aandachtspunten: partners (ook andere provincies en bui- tenland), projectuitwerking en taakverdeling.				

L.1: Beïnvloeding Reconstructie						
Doel	Belang van de aanpak van diffuse bronnen door laten werken in de besluitvorming door de Reconstructiecommissie.					
Doelgroep	Reconstructiecommissie en onderliggende werkgroepen					
Type actie	Beïnvloeding door het mondeling en schriftelijk inbrengen van de belangen					
Aanpak	Verzamelen van relevante info en op juiste tijd en plek inbrengen					
Fase- ring/planning	fase 1: vaststellen stand van zaken reconstructie en de plaatsen en momenten van nuttige inbreng fase 2: uitwerken mogelijke inbreng fase 3: daadwerkelijke inbreng fase 4: evaluatie effecten					
Tussenproduct(en) / eindproduct	fase 1: overzicht (on)mogelijkheden fase 2: verzameling van eventueel aangepast kwalitatief goed materiaal fase 3: presentaties en verzonden rapporten fase 4: evaluatierapport effecten versus kosten.					
Stand van zaken	Idee					
Beleidskader /instrument	MJAP 2002-2005, Reconstructiewet					
Ondersteuning	GLTO, waterbeheerders, Prov Utrecht (sector water en gebieden), LNV, NMU					
Communicatie	Intern: waterbeheerders, prov. Extern: vakliteratuur,					
Monitoring	ja					
Trekker	WVE/PU					
Betrokkenen	GLTO, HDSR, AGV, Prov Utrecht, LNV, NMU					
inzet (uren)	WVE	HDSR	PU	GLTO	LVN	NMU
okt-dec 2002	40	20	40	20	20	20
2003	40	20	40	20	20	20
Kosten (euro)	WVE	HDSR	PU	GLTO	LVN	
okt-dec 2002	-	-	-	-	-	
2003	-	-	-	-	-	
Opmerkingen	Snelheid is geboden: zie fase 1.					

L.2: Actief perceelsrandenbeheer					
Doel	Beperken van uitspoeling en drift van schadelijke stoffen door het instellen van brede bufferzones.				
Doelgroep	agrariërs				
Type actie	Subsidiering van het hanteren van bredere teelt- en mestvrije zones dan volgens het LOV noodzakelijk, is langs watergangen				
Aanpak	Opstellen tijdelijke subsidie regeling. De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het grondgebruik in de afgelopen jaren				
Fase- ring/planning	fase 1: overleg met branche fase 2: uitwerken subsidie regeling fase 3: publiciteitscampagne en uitvoering regeling fase 4: evaluatie effecten				
Tussenpro- duct(en) / eindproduct	fase 1: uitvoeringsplan fase 2: subsidieregeling fase 3: overzicht verstrekte subsidies fase 4: evaluatierapport effecten versus kosten.				
Stand van zaken	Idee				
Beleidskader /instrument	Plan van Aanpak Diffuse Bronnen provincie Utrecht, LOV (Lozingenbesluit open teelt en veehouderij)				
Ondersteuning	GLTO, waterbeheerders, Provincie Utrecht, LaMi.				
Communicatie	i.o.m. GLTO, via agrarische nieuwsbrief, GLTO-nieuws				
Monitoring	Zie fase 3				
Trekker	WVE				
Betrokkenen	GLTO, HDSR, AGV, Provincie Utrecht				
inzet (uren)	WVE	HDSR	AGV	PU	GLTO
2002	60	20	20	20	20
2003	120	40	40	40	40
2004/2005	120	40	40	40	40
kosten (euro)	WVE	HDSR	AGV	PU	GLTO
okt-dec 2002	-	-	-	-	-
2003	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
2004	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
2005	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Opmerkingen	Hiervan zijn in het land al succesvolle voorbeelden. Er wordt mede gebruik gemaakt van bestaande subsidies (cofinanciering).				

L.3: Celkalk als bestrijdingsmiddel	
Doel	Het stimuleren van het gebruik van kalk als alternatief bestrijdingsmiddel tegen vruchtboomkanker in de reguliere fruitteelt.
Doelgroep	Ondernemers in de fruitteelt.
Type actie	Demonstratieproject waarmee fruittelers ervan overtuigd worden dat celkalk een goed milieuvriendelijk alternatief is voor bestrijdingsmiddelen.
Aanpak	Demonstratieproject bij een aantal fruittelers in de regio.
Fasering/ planning	looptijd: 2002-2004
Tussenproduct(en) / eindproduct	
Stand van zaken	Stavaza: projectplan door DB van HDSR goedgekeurd. Selectie van bedrijven is in gang gezet.
Beleidskader	Plan van Aanpak Diffuse Bronnen provincie Utrecht, Reconstructiewet
Ondersteuning	Alterra (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving).
Communicatie	
Monitoring	
Trekker	HDSR
Betrokkenen	HDSR, LaMi, GLTO/NFO (fruittelers)
inzet (uren) okt-dec 2002 2003 2004	HDSR - 50 50
Kosten (euro) okt-dec 2002 2003 2004	HDSR - (25.000) (25.000)
Opmerkingen	Project wordt vanuit een ander kader bij HDSR gefinancierd.

L.4: Stimuleren voorlopers reductie bestrijdingsmiddelengebruik landbouw	
Doel	Ondersteunen landbouwmethoden en -toepassingen die specifiek voor het water aantoonbare milieuwinst opleveren.
Doelgroep	Voorlopers in de landbouw die alternatieven of nieuwe methoden of technieken inzetten
Type actie	Integratie en communicatie
Aanpak	In overleg met landbouwbeleidskaders, zoals de Stichting LaMi en de Adviesraad Biologische landbouw stimuleren van landbouw die, in aanvulling op landelijke beleidskaders, milieuwinst voor het water oplevert. Bijvoorbeeld het zo goed mogelijk benutten van de subsidieregeling die –gebiedsgericht - voorlopers ondersteunt bij het verminderen van het gebruik en emissies van bestrijdingsmiddelen. De resultaten van het bestrijdingsmiddelenonderzoek kunnen hierbij als leidraad dienen (gebruik en milieubelasting bestrijdingsmiddelen, teelt- en gebiedsgericht).
Fasering/ planning	2003: oriëntatie overleg LaMi, Adviesraad Biologische Landbouw. 2003: communicatie, waar mogelijk intensiveren toepassing subsidieregelingen. 2003: waar mogelijk gezamenlijk ontwikkelen van projecten.
Tussenproduct(en) / eindproduct	-
Stand van zaken	-
Beleidskader	Regeling subsidiëring gebiedsgericht beleid en reconstructie concentratiegebieden.
Ondersteuning	LaMi
Communicatie	Projectgericht.
Monitoring	Waterkwaliteit waar mogelijk.
Trekker	PU (gebieden).
Betrokkenen	LNV, PU (water, gebieden, bodem), WVE, HDSR, AGV, GLTO, NMU
inzet (uren)	LNV PU WVE AGV HDSR NMU GLTO
2003	20 40 20 20 20 20 20
2004	20 40 20 20 20 20 20
Kosten (euro)	LNV PU WVE HDSR AGV RWS
2003	1.000 1.000 1.000 1.000 1.000 1.000(?)
2004	1.000 1.000 1.000 1.000 1.000 1.000(?)
2005	1.000 1.000 1.000 1.000 1.000 1.000(?)
Opmerkingen	Er wordt mede gebruik gemaakt van subsidies (cofinanciering).

L5: Publicatie/communicatie landbouw (waterkrant)						
Doel	Agrariërs informeren en stimuleren over terugdringen van emissies van meststoffen bestrijdingsmiddelen.					
Doelgroep	Agrariërs					
Type actie	Communicatie					
Aanpak	Incidenteel wordt i.s.m. met LaMi een bijlage bij 'Aanjager' uitgebracht.					
Fasering	nvt					
Tussenproduct(en) / eindproduct	Waterkrant (jaarlijks).					
Stand van zaken	Tot nu toe éénmaal uitgevoerd, doel is voorjaar 2003 nogmaals een Waterkrant uit te brengen.					
Beleidskader	Plan van Aanpak Diffuse Bronnen Utrecht.					
Ondersteuning	Opstellen stukken door deelnemende waterkwaliteitbeheerders, GLTO; ondersteuning door LaMi.					
Communicatie	Afstemming deelnemende partijen over inhoud, planning en controle.					
Monitoring	Mogelijkheid: lezersonderzoek.					
Trekker	Waterschap Vallei & Eem.					
Betrokkenen	GLTO, LaMi, Waterkwaliteitbeheerders, Provincie Utrecht, RWS					
inzet (uren)	HDSR	WVE	AGV	PU	GLTO	RWS
2002	12	12	12	12	12	12
2003	20	30	20	20	20	20
2004	20	30	20	20	20	20
2005	20	30	20	20	20	20
kosten (euro)	HDSR	WVE	AGV	PU	RWS	
2003	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500(?)	
2004	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500(?)	
2005	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500(?)	
Opmerkingen	Inzet en begroting gebaseerd op eerste Waterspecial.					

S.1: Monitoring implementatie handboek Onkruid vergaat wel!						
Doel	Ervoor zorgdragen dat het Handboek "Onkruid vergaat wel!" daadwerkelijk door gemeenten wordt ingezet.					
Doelgroep	Gemeenten					
Type actie	Voorlichting					
Aanpak	Jaarlijks navragen van de toepassing van het handboek en de hiermee vermeden kilogrammen chemische bestrijdingsmiddelen. Eventueel aanvullende steun.					
Fasering/ planning						
Tussenproduct(en) / eindproduct						
Stand van zaken	Te starten.					
Beleidskader						
Ondersteuning						
Communicatie	Is een communicatieactie; ruime aandacht.					
Monitoring						
Trekker	Waterschap Vallei & Eem					
Betrokkenen	Alle waterbeheerders, gemeenten en provincie Utrecht.					
inzet (uren)	WVE	AGV	HDSR	PU	Utrecht	Amersfoort
2003	20	10	10	10	10	10
2004	20	10	10	10	10	10
2005	20	10	10	10	10	10
Kosten (euro)	WVE	AGV	HDSR	PU		
2003	2.500	2.500	2.500	2.500		
2004	3.000	3.000	3.000	3.000		
2005	3.000	3.000	3.000	3.000		
Opmerkingen						

S.2: Beperking chemische onkruidbestrijding op bedrijventerreinen	
Doel	In 2005 weten de bedrijven van de bezwaren van chemische onkruidbestrijding en is het gebruik met 80% teruggebracht ten opzichte van 2002.
Doelgroep	Bedrijven, gemeenten.
Type actie	Voorlichting, demonstratieprojecten.
Aanpak	Vergelijkbaar met S.1. Met de aanwezige kennis voor gemeenten kan de aanpak bij bedrijventerreinen snel op gang komen. Uitvoering in samenwerking met andere platforms.
Fasering/ planning	fase 1: plan van aanpak fase 2: opzetten handboek fase 3: uitvoeren demonstratieprojecten fase 4: resultaten breed communiceren fase 5: afspraken over implementatie
Tussenproduct(en) / eindproduct	Plan van aanpak, handboek.
Stand van zaken	Te starten.
Beleidskader	NMP, NW4
Ondersteuning	KvK, VNO
Communicatie	Ruim aandacht geven.
Monitoring	
Trekker	Waterschap Vallei & Eem
Betrokkenen	HDSR, AGV, RWS, PU (sector stad en milieu, sector economische zaken, sector water), KvK, gemeenten
inzet (uren)	WVE AGV HDSR PU
2003	100 20 20 30
2004	100 20 20 30
2005	100 20 20 30
Kosten (euro)	WVE AGV HDSR PU
2003	2.500 2.500 2.500 2.500
2004	5.000 5.000 5.000 5.000
2005	3.750 3.750 3.750 3.750
Opmerkingen	Gebruik maken van de ervaring met het handboek "Onkruid vergaat wel!" voor gemeenten.

S.3: Waterkwaliteit in Duurzaam bouwen	
Doel	Integratie van waterkwaliteitsaspecten in het duurzaam bouwen (dubo)-beleidskader; vanuit water inspelen op het verbrede dubo-beleid (dubo en energie). Hiertoe waterkwaliteit in relatie tot emissies van bouwmaterialen hoger op de dubo-agenda krijgen: - landelijk in samenwerking met andere platforms en via CIW; - regionaal: in samenwerking met consulentenschap duurzaam bouwen
Doelgroep	Gemeenten, beleidsmakers, bestuurders, beroepsgroepen
Type actie	Integratie
Aanpak	- Landelijk: oriëntatie op het beleidsterrein; samenwerking met andere Platforms en via IPO en CIW de diffuse bronnenproblematiek inbrengen in het dubo-beleidskader. - Regionaal: in de ondersteuningstrajecten van het dubo-consulentenschap naar gemeenten toe de beperking/preventie van emissies naar het water waar mogelijk een volwaardige plaats geven (b.v. in convenanten en in kwaliteitsprofielen milieu-ruimtelijke ordening). - Plaatselijk inspelen op kansen die er bij milieudiensten en gemeenten liggen, bijvoorbeeld door inbrengen van elders opgedane ervaringen (Voorbeeldenboek, b.v. eisen aan bouwmaterialen in Standaard Programma van Eisen, project Amersfoort; duurzaam straatmeubilair) en door het uitproberen van instrumenten, zoals Wvo-vergunning.
Fasering/ planning	2002: Pilotproject duurzaam bouwen handhavingsactie Galgenwaard (hier of aparte actie?) 2003: oriëntatie op kansen en knelpunten, strategie bepalen, in samenwerking met dubo-consulentenschap en andere betrokkenen (zie onder); uitwerken kansen 2003: opstellen projectplan, taakomschrijving waterconsulent, voorbereiden inhuren 'dubo-waterconsulent' 2003/2004: bijdragen aan uitvoeren kansrijke projecten. 2004: inhuren dubo-waterconsulent 2005: evalueren en besluitvorming over dubo-waterconsulent
Tussenproduct(en) / eindproduct	2003: projectplan/taakomschrijving door werkgroep gemeenten; 2003: rapportage, uitwerking projectplan, halfjaarlijkse stand van zaken uitvoering door de waterconsulent (rapportage aan werkgroep gemeenten binnen het Platform)
Stand van zaken	De actie 'Schoon water in de stad' is in het kader van het eerste meerjarenprogramma door tijdgebrek niet goed van de grond gekomen.
Beleidskader	Dubo Kaderplan 2002-2005 en Jaarprogramma's
Ondersteuning	Adviesbureau ('waterconsulent') 1 dag per week (400 uur/jaar)
Communicatie	Presentaties, artikelen en afhankelijk van acties brochures e.d.
Monitoring	-
Trekker	HDSR met ondersteuning van NMU

Betrokkenen	Gemeenten (Utrecht, A'foort), Consulentenschap dubo, PU dubo en PU gem. waterplannen evt. andere deelnemers werkgroep gemeenten (milieudiensten, gemeenten)				
inzet (uren)	HDSR	NMU	PU	Utrecht	Amersfoort
2003	60	60	150	25	25
2004	60	60	40	25	25
kosten (euro)	HDSR	PU	WVE	AGV	RWS
2003	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000(?)
2004	6.500	13.000	3.000	3.000	3.000(?)
2005	pm	pm	pm	pm	pm
Opmerkingen	Inspelen op het gecompliceerde dubo-beleidsnetwerk en daarbinnen in gang zetten van maatregelen, vereist een structurele benadering van 1-1,5 dag per week gedurende 1-2 jaar. Bij een combinatie met inzet op de communicatie-acties zou dit komen op twee dagen per week.				

S.4: Samenwerking met Duurzaam Huis Leidsche Rijn						
Doel	Een aantal belangrijke doelgroepen bewegen tot duurzaam tuinieren en duurzame woningverbetering en onderhoud.					
Doelgroep	Consumenten, bouwmarkten, tuincentra en installatiebedrijven.					
Type actie	Communicatie					
Aanpak	De informatie van Milieucentraal wordt aangevuld met relevante wateronderwerpen en links met adressen van leveranciers in de regio. Bedrijven worden benaderd met het verzoek milieuvriendelijke producten in hun assortiment op te nemen. Voor particulieren en installatiebedrijven worden voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd. De actie wordt opgesplitst in vier deelacties: - Duurzaam wonen in relatie tot water (consumenten); - Communicatieactie bouwmarkten; - Communicatieactie tuincentra; - communicatieactie installatiebedrijven.					
Fasering/ planning	1) Informatie screenen en aanvullen 2) Links maken regionale adressen					
Tussenproduct(en) / eindproduct	adressenlijsten communicatiemateriaal					
Stand van zaken	Moet nog gestart worden					
Beleidskader /instrument	MJAP diffuse bronnen					
Ondersteuning	Fase 1 kennis over diffuse bronnen en water wordt door waterbeheerders aangeleverd. Fase 2 wordt door Duurzaam Huis Leidsche Rijn uitgevoerd					
Communicatie						
Monitoring	Bijhouden hoe vaak info wordt geraadpleegd					
Trekker	HDSR, Duurzaam Huis Leidsche Rijn					
Betrokkenen	Waterbeheerders, NMU, gemeenten, Provincie Utrecht (dienst water en milieu)					
inzet (uren)	HDSR	PU	WVE	AGV	NMU	RWS
2002	60	40	40	10	10	10
2003	60	40	40	10	10	10
2004	60	40	40	10	10	10
kosten (euro)	HDSR	PU	WVE	AGV	RWS	
2002	-	-	-	-	-	
2003	5.250	5.250	3.000	3.000	?	
2004	5.250	5.250	3.000	3.000	?	
2005	5.250	5.250	3.000	3.000	?	
Opmerkingen	De actie bestaat uit vier deelacties.					

S.5: Schoon water in de stad								
Doel	Stimuleren van gemeenten bij het uitvoeren van aansprekende acties ter beperking van emissies naar oppervlakte- en grondwater, met name gericht op afstemming met projecten gemeentelijke waterplannen, afkoppelprojecten en grondwaterbeschermingsprojecten.							
Doelgroep	Gemeenten							
Type actie	Communicatie, educatie Samenwerking met netwerk gemeentelijke waterplannen + grondwaterbescherming? Vooral gericht op maaiveldontwerp en op beheer (b.v. autowasplaatsen).							
Aanpak	Ondersteunen gemeenten, financieel en inhoudelijk Zorgdragen voor uitwisselen kennis/ervaringen Afstemmen met acties in het kader van gemeentelijke waterplannen							
Fasering/ planning	Afhankelijk van initiatieven gemeenten; 2002/2003: Aanvraag gemeente Nieuwegein pilot hondepoep-actie (educatief project + test effect waterkwaliteit)							
Tussenproduct(en) / eindproduct	2002: Formuleren criteria waaraan acties dienen te voldoen							
Stand van zaken	Voorbeeldenboek is gemaakt maar wordt te weinig gebruikt							
Beleidskader	MJAP, Gem. waterplannen (plan van aanpak) Gebruik ervaringen Voorbeeldenboek 'Schoon water in de stad'							
Ondersteuning	-							
Communicatie	Communicatie-afdelingen gemeenten							
Monitoring	Afhankelijk van actie, monitoring door waterbeheerders							
Trekker	werkgroep gemeenten							
Betrokkenen	Gemeenten, HDSR, PU-water, PU Stad en Milieu, NMU							
inzet (uren) okt-dec 2002	PU	NMU	HDSR	AGV	WVE	Utrecht	Amersfoort	
2003	50	30	20	20	20	20	20	
2004	100	80	40	40	40	40	40	
2005	100	80	40	40	40	40	40	
kosten (euro)	AGV	HDSR	WVE	PU				
2003	5.000	5.000	5.000	5.000				
2004	5.000	5.000	5.000	5.000				
2005	5.000	5.000	5.000	5.000				
Opmerkingen	Gericht op plaatselijke verbetering waterkwaliteit, op initiatief van de gemeente.							

S.6: duurzaam tuinieren en grondwater							
Doel	Reduceren van milieubelasting, in het bijzonder van de verontreiniging van het grondwater door chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest.						
Doelgroep	Particulieren, inclusief volkstuinders.						
Type actie	Communicatie, educatie.						
Aanpak	Cursusaanbod aan gemeenten. Gemeenten en volkstuinverenigingen stimuleren om door DLV te geven cursussen te organiseren, in het bijzonder in grondwaterbeschermingsgebieden Vorbereiding: werkgroep Platform In samenwerking met de werkgroep bestrijdingsmiddelen Provinciale milieuverordening.						
Fasering/ planning	2002: samen met werkgroep bestrijdingsmiddelen projectplan maken, oriënteren ervaringen andere platforms; 2002/2003: gemeenten polsen (gebiedsgesprekken sector MBA PU), volkstuinverenigingen polsen; proefcursus; 2004: cursussen.						
Tussenproduct(en) / eindproduct	Projectplan, verslag, evaluatie proefcursus						
Stand van zaken	DLV heeft ervaring en biedt gevarieerd pakket aan; In andere regio's (oa. Gelderland) is deze opzet succesvol.						
Beleidskader	Grondwaterbeschermingsbeleid; gemeentelijk milieu- en waterbeleid.						
Ondersteuning	DLV (publiciteitsmateriaal, geven cursus)						
Communicatie	Door gemeenten.						
Monitoring	?						
Trekker	? Coördinatie door Provincie Utrecht.						
Betrokkenen	Provincie Utrecht MBA en MWA, waterbeheerders, waterleidingbedrijven, gemeenten, NMU						
inzet (uren)	PU	HDSR	AGV	WVE	GWA	Hydron	
2003	50/30	10	10	10	10	10	
2004	50/30	10	10	10	10	10	
2005	50/30						
kosten (euro)	PU	HDSR	AGV	WVE	GWA	Hydron	
2003	500	500	500	500	500	500	
2004	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	
2005	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	
Opmerkingen	Gemeenten verzorgen de lokatie en organisatie (uren en kosten niet in beeld gebracht). Criteria voor de keuze van deze actie: Het bestrijdingsmiddelengebruik door particulieren veroorzaakt een belangrijke belasting van het grondwater, zo is uit het bestrijdingsmiddelenonderzoek naar voren gekomen.						

Bijlage 6

Acties binnen andere netwerken en organisaties

Bijlage 6: Acties binnen andere netwerken en organisaties

Algemene lopende acties

Restauratieplan Vecht

Het Restauratieplan Vecht (RPV) is een gebiedsgericht project voor de Utrechtse/Hollandse Vecht. Onlangs heeft er een soort herijking plaatsgevonden binnen het RPV waarbij de maatregelen opnieuw zijn beoordeeld op grond van nieuwe inzichten. Een aantal maatregelen is geschrapt of in gewijzigde vorm aangenomen en andere maatregelen zijn aan de lijst toegevoegd. De lijst met nieuwe maatregelen wordt RPV+ genoemd en zal op 30 oktober 2002, door de stuurgroep van het RPV naar verwachting worden goedgekeurd. Een van de maatregelen in het RPV+ is het realiseren van milieuservicepunten voor de inzameling van vuilwater, bilgewater, afvalwater van chemische toiletten en huishoudelijk afval. Milieuservicepunten zijn te combineren met sanitaire voorzieningen en mogelijkheden voor tanken van brandstof. Er wordt voor het RPV gedacht aan 1 of 2 grote milieuservicepunten met een breed voorzieningenpakket, in combinatie met enkele strategisch gelegen punten met beperkte voorzieningen. Omdat het gebruik van koperhoudende antifouling verboden is wordt tevens gedacht aan de aanleg van een borstelbaan op 1 van de locaties. Na realisatie van de milieuservicepunten en de borstelbaan zijn belangrijke aspecten het beheer en de handhaving. Bij het RPV zijn behalve DWR ook de Vechtgemeenten, de Stichting Recreatietoervaart Nederland, de Watersportverenigingen, Jachthaven De Klop en particulieren betrokken.

Voor meer informatie: DWR, Marie-Josée Leloup (035 – 647 7879)

Hollandsche IJssel

Dit gebiedsgerichte project wordt momenteel opgestart. Binnen Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden is men nu interne werkgroepen aan het formeren en later dit jaar wordt een intentieverklaring ondertekend door alle belanghebbenden (twee provincies, aantal waterschappen, andere beheerders). Het project zal in de tweede helft van 2002 daadwerkelijk gaan lopen.

Voor meer informatie: Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, Marjan Holt (030 – 634 57 81)

Diffuse bronnen (milieufederaties)

Alle milieufederaties, Stichting Natuur en Milieu, Stichting Reinwater en de andere in Waterpakt samenwerkende natuur- en milieuorganisaties werken regelmatig samen op het gebied van waterkwaliteitsacties, terugdringen emissies, normstelling, aanpak diffuse bronnen e.d. Op dit moment draait er een deelproject Diffuse Bronnen, waarvan de Milieufederatie Flevoland trekker is. Doel van dit project is bewustwording creëren bij de veroorzakers van de problematiek en het informeren over alternatieven. Er zijn 5 milieufederaties actief in dit project.

Elke milieufederatie heeft een groep veroorzakers centraal gesteld, rond een bron van verontreiniging die in die regio veel bijdraagt aan diffuse verontreiniging of juist te weinig aandacht krijgt. De milieufederatie organiseert een bijeenkomst voor deze groep veroorzakers (vaak in samenwerking met het regioteam), waarbij bewustwording en alternatieven centraal staan: 'zien, voelen, ervaren'.

De volgende bijeenkomsten zijn geweest of staan binnenkort gepland:

Overijssel	tuinen, volkstuinen
Flevoland	bestr.middelengebruik bij gemeenten
Zeeland	landbouw (najaar)
Groningen	duurzaam bouwen (najaar)
Noord-Holland	bollenteelt (najaar)

Er komt nog een landelijke folder.

Voor meer informatie: Natuur en Milieu Utrecht, Harmke van Dam (030 2544457)

Lopende acties verkeer en vervoer

Ontwerp - Tracébesluit A12

De deelaspecten Bodem en Water worden opgenomen in het ontwerp van de A12. Door de watertoets worden de kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheerders bij de ontwerpfase betrokken. De afvoerwijze van de run-off, de ontwatering, het waterhuishoudkundig stelsel en de bemalingen worden in het ontwerp geconcretiseerd.

Voor meer informatie: provincie Utrecht, Sandy Mensing

Planstudie A2 Ouderijn - Deil

Er is nauwelijks ervaring met het toepassen van de watertoets op tracé/MERstudies. In deze studie vindt het toepassen van de watertoets in overleg met de waterheerders plaats. In de waterparagraaf staan onder andere de belangrijkste kenmerken van de waterhuishouding, de gespreksresultaten met de waterbeheerders, effecten op de waterhuishouding en maatregelen.

Voor meer informatie: provincie Utrecht, Sandy Mensing

Definitief ontwerp reconstructie N221

Er is door de provincie en definitief ontwerp gemaakt waarbij de integratie van thema's niet optimaal heeft plaats gevonden. Via de MAVI (milieuaspecten verkeer en infrastructuur) is geld vrijgemaakt om het ontwerp tevens vanuit het duurzaamheidgedachte te bezien. De duurzaamheidslag houdt in:

- * maatregelen inventariseren die het milieu beschermen;
- * een voorbeeld hoe duurzaam bouwen in projecten kan worden meegenomen.

Voor meer informatie: provincie Utrecht, Sandy Mensing

Lozing verontreinigd wegwater Amsterdam

Actie uit het Plan van aanpak emissies van DWR. Deze actie is opgestart om verontreiniging van het oppervlaktewater door lozing van verontreinigd wegwater terug te dringen (i.h.k.v. waterplan A'dam). Actie is gericht op stedelijk gebied.

Voor meer informatie: DWR, Jolanda van Dijk (030 – 647 7727)

Lopende acties waterverkeer

HIEB-maatregelen DWR

Actie uit het Plan van aanpak emissies van DWR. Deze actie omvat het volgende:

- * inbouw vuilwatertanks eigen vaartuigen;
- * overschakeling op bio-afbreekbare smeermiddelen voor eigen vloot.

Voor meer informatie: DWR, Lucas Smulders (035 – 647 7865).

Aanpak vuilemissies van rondvaartboten Amsterdam

Actie uit het Plan van aanpak emissies van DWR. De actie staat gepland voor 2003. In overleg met de Amsterdamse rederijen wordt een plan van aanpak opgesteld om de emissies vanuit rondvaart- en partyboten te reduceren.

Voor meer informatie: DWR, Jolanda van Dijk (035 – 647 77 27).

Controle binnenvaart met voorlichting en aandacht voor het Scheepsmilieuplan (=milieuzorg per vaartuig).

Voor meer informatie: RWS-DUT, Jan de Beer (030 – 600 94 74).

HIEB-maatregel RWS-DUT

Het terugdringen van emissies vanuit de eigen vloot door het opstellen van scheepsmilieuplanen.

Voor meer informatie: RWS-DUT, Jan de Beer (030 – 600 94 74).

Lopende acties landelijk gebied

Evaluatie implementatie Lozingenbesluit open teelt en veehouderij door waterschappen

In het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij is een bepaling opgenomen die toeziet op de monitoring en de evaluatie van het besluit. In het kader hiervan is er een enquête uitgezet onder de 27 waterkwaliteitbeherende waterschappen met vragen betreffende de implementatie, communicatie, de beschikbare capaciteit, afhandelen van meldingen, de controle- en handhavingstrategie en het aantal verzoeken om maatwerk. Verder is de waterschappen gevraagd om knelpunten in het Lozingenbesluit aan te geven en aanbevelingen te doen ter verbetering van het Lozingenbesluit. De resultaten van de enquête worden opgenomen in de uiteindelijke rapportage over het Lozingenbesluit aan de Tweede Kamer en worden teruggekoppeld naar de waterschappen. Alle resultaten en bevindingen zijn opgenomen in het document "Evaluatie LOT" dat is opgesteld door het RIZA en de Unie van Waterschappen.

Lopende acties stedelijk gebied

Duurzaam bouwen handhavingsactie

Deze actie heeft tot doel het terugdringen van de emissies van lood en zink van bouwmaterialen vanuit rechtstreekse lozingen op oppervlaktewater. De actie wordt binnenkort gestart. De bedoeling is om een bedrijfspand (stadion Galgenwaard) als pilot te kiezen. De looptijd is niet gedefinieerd. De actie wordt uitgevoerd door de afdeling vergunningverlening en handhaving van HDSR.

Voor meer informatie: HDSR, Ingrid Klasberg (030 - 6345789).

HIEB-maatregelen DWR

Actie uit het Plan van aanpak emissies van DWR. Deze actie omvat het volgende:

- * geen gebruik maken van uitlopende bouwmaterialen voor eigen huisvesting en bedrijfsonderdelen;
- * geen gebruik maken van chemische bestrijdingsmiddelen op eigen terreinen.

Voor meer informatie: DWR, Lucas Smulders (035 – 647 7865).

Toetsing van vergunningaanvragen op de toepassing van uitlopende bouwmaterialen

Actie uit het Plan van aanpak emissies van DWR. De actie houdt in dat er een protocol wordt opgesteld voor de toetsing van aanvragen voor bouw- en keurvergunningen op de toepassing van uitlopende bouwmaterialen.

Voor meer informatie: DWR, Jolanda van Dijk (035 – 647 7727).

Niet-chemische onkruidbestrijding in de stad en op bedrijventerreinen

Bij het afgeven van lozingsvergunningen besteedt Rijkswaterstaat aandacht aan het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen bij het beheer van verhardingen. Tevens loopt er binnen Rijkswaterstaat een HIEB-actie ten aanzien van het gebruik van niet-chemische onkruidbestrijding.

Voor meer informatie: RWS-DUT, Jan de Beer (030 – 600 94 74).

Duurzaam bouwen / straatmeubilair

Rijkswaterstaat doet onderzoek naar alternatieven voor uitlogende materialen.

Voor meer informatie: RWS-DUT, Jan de Beer (030 – 600 94 74).

Stimulering gebruik milieuvriendelijke smeermiddelen

Bij Rijkswaterstaat (niet Directie Utrecht) wordt met milieuvriendelijke smeermiddelen geëxperimenteerd.

Voor meer informatie: RWS-DUT, Jan de Beer (030 – 600 94 74).

Handhaving lozing uit bouwmetalen

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden is bezig met de inzet van handhaving bij het terugdringen van directe lozingen van regenwater dat afkomstig is van bouwwerken met grote oppervlakken aan zink en koper.

Toetsing en goedkeuring Gemeentelijke rioleringsplannen

De waterschappen zien er op toe dat alle gemeenten binnen de wettelijke termijn (2005) aan de basisinspanning voldoen. Dit zal leiden tot een aanzienlijke vermindering van het aantal overstorten en de frequentie van overstorten.

Minder afvoer van regenwater naar RWZI

Waterschap Vallei & Eem wil met een stimuleringsregeling het afkoppelen van verhard oppervlak stimuleren. DWR heeft in haar Plan van aanpak emissies het voornemen geuit om het nuttig gebruik van regenwater te gaan stimuleren.

Actualiseren lozings- en aansluitvergunningen

Waterschap Vallei & Eem is bezig met een inhaalslag in de vergunningverlening en handhaving voor zowel lozingen **uit** rioolstelsels (riooloverstorten) als lozingen **op** rioolstelsels (aansluitvergunning). Uit een inventarisatie van riooloverstorten is gebleken dat er binnen het Utrechtse deel van het beheersgebied van Waterschap Vallei & Eem 166 riooloverstorten aanwezig zijn. Hiervan worden er circa 5 als mogelijk risicovol aangemerkt. Nader onderzoek wijst uit dat met deze overstorten geen veterinaire risico's gemoeid zijn.

Uitvoering lozingenbesluit huishoudelijk afvalwater

Alle waterschappen zijn bezig met de uitvoering van het Lozingenbesluit huishoudelijk afvalwater. Alle nog niet gerioleerde panden dienen uiteindelijk aan de lozingsnorm te voldoen.

Aanpak riooloverstorten en riolering buitengebied

In Nederland bevinden zich meer dan 15.000 riooloverstorten van het gemengde rioolstelsel. Bij hevige regenval lozen deze overtollig water rechtstreeks op het oppervlaktewater. Op deze manier komen diverse verontreinigingen in het oppervlaktewater terecht. Vanuit stedelijk gebied betreft dit stoffen die op wegen en daken zijn verzameld (zoals zware metalen en PAK maar ook stoffen die in het huishoudelijk en industrieel afvalwater zitten (organische stoffen, microbiële verontreinigingen etc).

Daarnaast hebben deze lozingen ook gevolgen voor het hydrologisch functioneren van het oppervlaktewatersysteem.

In de Waterbeheersplannen van de waterbeheerders is een aantal maatregelen opgenomen teneinde de nadelige effecten van riooloverstorten te verminderen:

1. Toetsing en goedkeuring Gemeentelijke rioleringsplannen. Toezien op de voortgang van de uitvoering van gemeentelijke rioleringsplannen en het goedkeuren van nieuwe gemeentelijke rioleringsplannen. Resultaat: Alle gemeenten voldoen binnen de wettelijke termijn van 2005 aan de basisinspanning en hebben een goedgekeurd Gemeentelijk rioleringsplan. Dit zal leiden tot een aanzienlijke vermindering van het aantal overstorten en de frequentie van overstortingen.
2. Afkoppelen van verhard oppervlak in bestaand stedelijk gebied. Het waterschap zal afkoppelen van verhard oppervlak in bestaand stedelijk gebied stimuleren met een stimuleringsregeling. Resultaat: In 2004 is 10% van het verhard oppervlak in stedelijk gebied afgekoppeld.
3. Actualisering lozingsvergunningen voor riooloverstorten. Het maken van een inhaalslag in de vergunningverlening en handhaving voor lozingen uit rioolstelsels. Resultaat: In 2003 actuele Wvo-vergunningen voor overstorten vanuit rioolstelsels.
4. Actualisering aansluitvergunningen voor rioleringsstelsels. Het actualiseren van vergunningen voor aansluiting van rioleringsstelsels op de zuiveringsinstallaties en de handhaving daarvan. Resultaat: In 2003 actuele aansluitvergunning voor alle gemeenten.
5. Uitvoering lozingenbesluit huishoudelijk afvalwater. In 2005 voldoen alle nu nog niet gerioleerde panden aan de lozingsnorm uit het Lozingenbesluit Wvo-huishoudelijk afvalwater.

Voorafgaand aan het maatregelenprogramma in verband met de basisinspanning is onderzoek uitgevoerd naar de risico's van de effecten van overstorten. In opdracht van de Waterbeheerders zijn door adviesbureaus de risicovolle overstorten in hun beheersgebied geïnterviewd. Uit de inventarisatie blijkt dat er in de provincie Utrecht 166 overstorten zijn. Op basis van een door VROM opgestelde methodiek en het mede in beschouwing nemen van de regionale situatie zijn er mogelijk een beperkt aantal risicovolle overstorten.

Op basis van bovengenoemde studie is besloten dat gemeenten naast de basisinspanning vooralsnog geen extra aanvullende maatregelen hoeven uit te voeren.

Bijlage 7

Factsheets probleemstoffen en kaartje runoff en verwaaing

